

DANISH JOURNAL OF NURSING

Sygeplejersken

VALGTILLÆG
VEND BLADET

SÅ MASSIV ER MANGLEN

Der mangler sygeplejersker overalt i landet. Nu står sygeplejersker fra **14 forskellige hospitalsafdelinger** frem og fortæller om konsekvenserne for både sygeplejen, arbejdsmiljøet og patienterne. Herunder på Rigshospitalet, hvor tillidsrepræsentanterne på Afdeling 4141, Emilie Bavngaard Brasch og Stine Andersen, mangler 19 kolleger.

ANNONCE

Et sundhedsvæsen, der skriger på handling! NU!

 "Førrige sommer var vi fuldt bemandet. Nu mangler jeg ca. 50 pct. af mine kolleger". "Afdelingen har pt. to nyuddannede sygeplejersker, der er sygemeldt med stress". "Vi er bange for at begå fejl".

Ovenstående citater vidner om et sundhedsvæsen, hvor antallet af sygeplejersker slet ikke står mål med omfanget af opgaver. Et sundhedsvæsen, hvor patienter og pårørende langt fra får den pleje og omsorg, de har brug for. Og med uhyggelige konsekvenser for dem og for sygeplejerskerne.

Citaterne er fra dette nummer af *Sygeplejersken*, hvor en række sygeplejersker fortæller om, hvordan deres arbejdspladser er i knæ. Artiklerne dokumenterer, hvordan sygeplejersker – i alle fem regioner – dagligt oplever utryghed og utilstrækkelighed i deres arbejde. Indse det nu, politikere og arbejdsgivere: DER MANGLER SYGEPLEJERSKER.

Den seneste analyse lavet af Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering under-

streger alvoren: Antallet af forgæves rekrutteringer af sygeplejersker er steget fra 33 pct. til 47 pct. siden september 2020. Værst står det til i Hovedstaden, hvor hele 63 pct. af forsøgene på rekruttering er forgæves.

Politikere og arbejdsgivere skal se i øjnene, at rekruttering og fastholdelse af sygeplejersker er et af sundhedsvæsnets største udfordringer. Og at dårlig løn og stort arbejdspress er årsagerne til dette. Alarmklokkerne bør ringe for alle – ikke mindst for alle kandidater til kommunal- og regionsvalget, som forventes at have klare ambitioner for, hvordan de vil arbejde for et sundhedsvæsen i balance. Det forudsætter bedre løn for sygeplejersker.

Grete Christensen

Grete Christensen,
formand

I OKTOBER HAR DANSK SYGEPLEJERÅD VÆRET I MEDIERNE MED BL.A. DISSE EMNER

TV2/NEWS

"Vi står i en meget stor krise i sundhedsvæsenet. Jeg har aldrig oplevet noget lignende. Antallet af ubesatte stillinger er så stort, at det er fuldstændig uoverskueligt. (...) Det er ikke bare et spørgsmål om at løbe stærkere og tage ekstra vagter. Lønnen er et grundlæggende problem for sygeplejersker."

GRETE CHRISTENSEN
formand i Dansk Sygeplejeråd

B.T.

"Det er stærkt bekymrende. Når man tager andre faggrupper ind, er det folk, som mangler viden. Det giver ekstra opgaver for sygeplejersker, som i forvejen er pressede."

JYTTÉ WESTER
kredsformand i DSR Kreds Nordjylland,
om pædagoger i vikarvagter

TV2 ØSTJYLLAND^o

"Jeg mangler stadig at høre Anders Kühnau adressere en langsigtet løsning med konkrete lønstigninger til sygeplejersker og ikke bare en omfordeling på overenskomstforhandlingens bord."

ANJA LAURSEN
kredsformand i DSR Kreds Midtjylland,
om Kühnaus forslag om, at sygeplejersker skal betales ekstra for at hævle pukler af

Ansvh. chefredaktør
MORTEN JAKOBSEN
mja@dsr.dk
Telefon: 4695 4110

Redaktionschef
JAKOB LUNDSTEEN
jlu@dsr.dk
Telefon: 4695 4180

Redaktionssekretær
LOTTE HAVEMANN
lha@dsr.dk
Telefon: 4695 4179

Redaktionssekretær
HENRIK BOESEN
hbo@dsr.dk
Telefon: 4695 4189

Fagredaktør
JETTE BAGH
jba@dsr.dk
Telefon: 4695 4187

Art Director
MATHIAS N JUSTESEN
mnj@dsr.dk
Telefon: 4695 4280

Journalist
CHRISTINA SOMMER
cso@dsr.dk
Telefon: 4695 4264

Journalist
ANNE WITTHØFFT
awi@dsr.dk
Telefon: 4695 4108

Journalist
KRISTINE JUL ANDERSEN
kja@dsr.dk
Telefon: 4695 4278

Grafiker
MARIA FRIMANN STORM
mfs@dsr.dk
Telefon: 4695 4281

Art Director (Barsel)
SASJA HERMANSEN
sh@dsr.dk
Telefon: 4695 4117

Art Director
HANNE GRØNLUND
hgr@dsr.dk
Telefon: 4695 4106

Næste nummer af Sygeplejersken udsendes
18. oktober - 22. oktober 2021

Hvis Sygeplejersken udebliver
Log ind på dsr.dk → Menu → Sygeplejersken → Kontakt
→ Har du ikke modtaget Sygeplejersken?
Udfyld og send blanketten, og bladet bliver eftersendt.

Distribueret oplag
Perioden 2019-20 77.974 ekpl.
Medlem af Danske Medier

Årsabonnement
(pr. januar 2021) 975,00 kr. + moms

Løssalg
79,00 kr. + moms.
Kontakt Media-Partners på
abonnement@media-partners.dk

Ændring af medlemsoplysninger
Kontakt Medlemsregisteret, Telefon: 3315 1555,
medlemsregisteret@dsr.dk

Tryk: Stibo

annoncer: Media-Partners, Det Gl. Mejeri, Alhøjvej 2,
Stilling, 8660 Skanderborg, Telefon: 2967 1436

Stillingsannoncer: stillinger@media-partners.dk
Tekstsideannoncer: annoncer@media-partners.dk

Manuskriptvejledning, udgivelsesplan m.m.:
www.dsr.dk → Menu → Sygeplejersken → Om Sygeplejersken

Ophavsret: Enhver anvendelse af hele eller dele af artikler, fotos
og illustrationer fra Sygeplejersken, såvel papirudgaven som den
elektroniske udgave, er kun tilladt med skriftligt samtykke fra redak-
tionen eller forfatteren/fotografen/illustratoren jf. lov om ophavsret.

Ansvar: Dansk Sygeplejeråd har intet ansvar for produkter og ydel-
ser, som omtales i Sygeplejerskens annoncer eller indstik. Redak-
tionen påtager sig intet ansvar for materialer, der indsendes uop-
fordret. Holdninger, der tilkendegives i artikler og andre indlæg,
udtrykker ikke nødvendigvis Dansk Sygeplejeråds synspunkter.

Forsidefoto: Nikolai Linares

Udgiver: Dansk Sygeplejeråd, Sankt Annæ Plads 30,
1250 København K, telefon: 3315 1555, redaktionen@dsr.dk,
www.sygeplejersken.dk ISSN 0106-8350

Fagforening med
fag og overenskomst

TEMA

MASSIV MANGEL

Pålagte vagter, opsigelser, sygemeldinger, rekrutteringsproblemer, manglende tid til f.eks. mobilisering, forlængede indlæggelser og risiko for fejl. Endnu engang advarer sygeplejersker om de alvorlige konsekvenser af sygeplejerskemanglen, der er blevet hverdagskost over hele landet. Bedre arbejdsvilkår og løn kan hjælpe, men regionernes chefforhandler vil ikke gøre den samlede lønsum større.

6

SIDE

8 HULLER I VAGTPLANEN ALLE STEDER

10 DRIFTEN BULDRER DERUDAF

12 FÆRRE SYGEPLEJERSKER MED DE RETTE KOMPETENCER

14 AFLYSTE OPERATIONER HVER DAG

15 "DET NYE NORMALE ER AT STÅ ALENE SOM SYGEPLEJERSKE"

18 EN AFDELING PÅ HALV KRAFT

19 MÅ REKRUTTERE SOSU'ER

22 MANGEL PÅ KOLLEGER GIVER FEJL OG FORSINKELSER

23 UBESATTE STILLINGER RAMMER PATIENTSIKKERHEDEN

26 VFRYGTEN FOR FEJL STIGER

28 LEDERNE SLÅR ALARM

32 LØN ER EN DEL AF LØSNINGEN

De 5 nominerede er ...

Inspiration. Innovative sygeplejersker findes i rigt mål. Årets nominerede til Athena Prisen byder på brugbare og kreative løsninger, der kan forbedre sygeplejen.

SIDE 44

MÆND SKULLE DÆKKE HULLER I VAGTPLANEN

Da Danmark i 1940'erne manglede sygeplejersker, forsøgte man at afhjælpe problemet ved for første gang at uddanne mænd til faget.

SIDE 33

LØN-KOMITÉEN ER NEDSAT

Formand Grete Christensen får sæde i lønstrukturkomitèen, der er klar til at gå i gang med arbejdet. Se hvem de øvrige medlemmerne er.

SIDE 35

Skiftedag

"JEG GIVER DE SÅRBARE UNGE OVERBLIK"

Naomi Yemane Tekeste er den ene af Danmarks to børne- og ungesocialsygeplejersker, som er med til at bygge bro til kommunen og relevante organisationer, der hjælper børn og unge, når livet er svært.

SIDE 64

SYGEPLEJEN BANDT DEM SAMMEN

En gruppe sygeplejersker har – siden de i 1970 tog deres sidste eksamen – mødtes en gang om måneden. Allerede under studiet var de hinandens supervisorer.

SIDE 46

[TESTEN]

TEST DIN VIDEN OM VALGET

Ved du nok til at sætte dit kryds, når der er valg til DSR's fem kredsbestyrelser og Lederforeningens bestyrelse? Ellers tag valgtesten her.

SIDE 54

HØRT! "HVOR ER NÆSTEKÆRLIGHEDEN?"

Kerneverdier som næstekærlighed og barmhjertighed er svære at få øje på i den fortravlede virkelighed, hospicesygeplejerske Kirsten Bühler oplever i sit arbejde.

SIDE

41

”

VIER

FOR FÅ

Der er masser af patienter, men senge står tomme hen. Fordi der mangler sygeplejersker. Det er virkelighed landet over, rapporterer sygeplejersker fra 14 hospitalsafdelinger. Læs deres beretninger om dobbeltvagter, sygemeldinger og opsigelser, og de alvorlige konsekvenser for patienterne.

Tekst KRISTINE JUL ANDERSEN, CHRISTINA SOMMER, HELLE LINDBERG, ANNE WITTHØFFT, ANDREAS RASMUSSEN og DIANA MAMMEN • Foto PER RASMUSSEN

50 pct.

HULLER I VAGTPLANEN ALLE STEDER

40 pct.

Manglen på sygeplejersker er massiv og i dag en realitet på sygehusene i hele landet. Problemet er langt fra nyt, til gengæld er det blevet så stort, at det har alvorlige konsekvenser for såvel sygeplejersker som patienter.

Tekst KRISTINE JUL ANDERSEN

30 pct.

”
Forrige sommer var vi fuldt bemandet. Nu mangler jeg ca. 50 pct. af mine kolleger.

Nanna Renée Bergqvist, sygeplejerske, Infektionsmedicinsk Afdeling på Hvidovre Hospital, læs side 13

2019
23 pct

fortæller, hvordan sygeplejerskemanglen har ramt deres afdelinger. Deres hospitaler.

Budskabet er klart: Det har alvorlige konsekvenser for både sygeplejersker, patienter og deres pårørende.

Det er ikke kun et problem hist og her. Eller kun på de medicinske afdelinger og akutmodtagelser. Det er mange afdelinger på alle hospitaler i hele landet, der lider. Problemerne findes også i kommunerne, men i dette tema har vi valgt at fokusere på sygehusene.

20 pct.

”
Alene i forrige weekend var der rigtig meget personale, der har været nødt til at tage dobbeltvagter og fortsætte fra nattevagt til dagvagt.

Ditte Naundrup Therkildsen, oversygeplejerske, kræftafdeling X, Odense Universitetshospital, læs side 28

Der mangler 4.700 sygeplejersker på landsplan. Det afdækker en undersøgelse blandt lederne i Dansk Sygeplejeråd fra juni.

Hvert andet forsøg på at rekruttere en sygeplejerske mislykkedes i september i år. Det er en forværring siden både sidste og forrige år. I 2020 var det hvert tredje forsøg på rekruttering, der mislykkedes, mens det i 2019 blot var hvert fjerde. Det viser tal fra Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering (STAR).

Vi har i dette nummer af *Sygeplejersken* valgt at beskrive, hvad der ligger bag de tal, og hvilken betydning de har i virkeligheden. Vi har talt med sygeplejersker, tillidsrepræsentanter, fællestillidsrepræsentanter og ledere over hele landet, der

Lukker senge

Mange sygeplejersker mangler kolleger hver dag. Nogle så mange, at hospitaler har måttet lukke senge og nedlægge operationslejer. Bl.a. i Region Hovedstaden. Her forventer man, at hospitalernes planlagte operationslejer vil være reduceret med op mod 40 pct. resten af 2021. På nogle områder er der også behov for at reducere aktiviteten i de sygeplejebemandede ambulatorier. På grund af per-

10 pct.

2021
47 pct

Grafen viser, andelen af rekrutteringer af sygeplejersker, der ikke er lykkedes.

2020
33 pct

sonalemangel. Det står i en orientering til forretningsudvalget i Region Hovedstaden.

Det er ikke alle de sygeplejersker, vi har talt med, der kan sige præcis, hvor mange kolleger, de mangler. Årsagen er, at hospitalerne bliver drevet efter en lønsumsstyring, hvilket betyder, at den enkelte afdeling selv administrerer, hvor mange penge de bruger på hvad. Derfor er der heller ikke altid deciderede normeringer.

Får nok og siger op

Faktum er dog, at der er huller i vagtplanerne. Og de er blevet større de seneste år. For problemet er langt fra nyt. Sygeplejerskerne har i mange år råbt højt om udfordringerne med for få sygeplejersker til flere patienter med stadig flere og mere komplekse sygdomme. Om arbejdsvilkår og arbejdsmiljø, der er blevet presset gennem mange års besparelser.

Med covid-19-epidemien og strejken er der blevet forlangt endnu mere af sygeplejerskerne. Af deres fleksibilitet. Det er blevet for meget for nogle, der er rejst. Det har krævet mere af de resterende for at dække hullerne. Og fået flere til at rejse. Som en ond cirkel.

En undersøgelse blandt medlemmerne i Dansk Sygeplejeråd (DSR) fra tidligere i år viser, at hver tiende sygeplejerske har søgt nyt arbejde inden for den seneste måned, og en ud af 20 har søgt arbejde helt uden for faget. Nye tal fra Din Sundhedsfaglige A-kasse viser desuden, at flere sygeplejersker siger deres stilling op uden at have et andet job.

Mangel ses ikke i lønnen

Selvom sygeplejersker er stadig mere efterspurgt, betyder det ikke, at kursen på dem går op. Som den gør på det private arbejdsmarked. Det stod klart efter forårets overenskomstforhandlinger, og senest regeringens indgreb i strejken, der ikke gav ekstra lønkroner til sygeplejerskerne. Og dermed heller ikke et bedre grundlag at rekruttere ud fra.

Sygeplejerskerne nedlægger løbende og på skift arbejdet overenskomststridigt for at fastholde fokus på problemerne i sundhedsvæsenet.

Imens er lønstrukturkomitéen blevet nedsat som et resultat af DSR's forhandlinger i Forligsinstitutionen i foråret. Den skal analysere lønstrukturerne og lønudviklingen i den offentlige sektor frem til udgangen af 2022. Formand for Dansk Sygeplejeråd Grete Christensen har en plads. Det har Anders Kühnau (S), formand for Regionernes Løn- og Takstudvalg og hovedforhandler for regionerne under OK21, også.

Deres syn på manglen på sygeplejersker kan du læse sidst i dette tema. ●

”
Der sker fejl, og jeg er selv bange for at begå fejl.”

Louise Sandau Pedersen, sygeplejerske og ansvarlig klinisk underviser, Nykøbing Falster Sygehus, læs s. 10

”
De ligger i længere tid i våde bleer, eller deres venflon bliver snasket og når måske endda at vise begyndende infektionstegn, inden den bliver skiftet.”

Maria Juhl, Medicinsk afdeling, Aalborg Universitetshospital. Læs side 20

”
Aktuelt har vi lukket fire senge på mit afsnit pga. manglende bemanding, men folk stopper jo ikke med at blive syge.

Mads Dippel Rasmussen, sygeplejerske i Mave-tarm-kirurgien, Svendborg. Læs side 23

TRODS LUKNING AF 17 SENGE:

DRIFTEN BULDRER DERUDAF

Trods lukning af sengepladser på Geriatrisk Afsnit på Nykøbing Falster Sygehus kæmper afdelingssygeplejerske **Lise Hammerich Hansen** dagligt med at få vagtplanen til at gå op. Enestuer er et særsyn, sygeplejerskerne har kun tid til de mest nødvendige opgaver, og indlæggelsestiden stiger støt.

Tekst **CHRISTINA SOMMER** • Foto **PER RASMUSSEN**

De ni stuer på 2. sal ligger mørke hen, og sengene står sirligt på række, pænt pakket ind i blå plast. De burde egentlig være fyldt med patienter, men har stået tomme siden den 1. september.

Situationen på Geriatrisk Afsnit på Nykøbing Falster Sygehus er som på mange andre hospitalsafdelinger i Danmark: Der er rigeligt med senge og patienter, men der mangler sygeplejersker.

Geriatrien var tidligere fordelt på tre mindre afsnit, men de blev lagt sammen lige før sommerferien, netop pga. ubesatte stillinger. Fusionen medførte, at flere sygeplejersker sagde op, og de seneste måneder har afsnittet måtte lukke 17 ud af 38 sengepladser og samle de resterende 21 på 1. sal for at få vagtplanen til at gå op.

Alligevel har afdelingssygeplejerske Lise Hammerich Hansen stadig ikke sygeplejersker nok, slet ikke denne første tirsdag i oktober, som også byder på tre sygdomsmeldinger. Og hvor der er hele 25 patienter indlagt.

”Det betyder, at en sygeplejerske må gå stuegang på 13 patienter. Og jeg har måt-

tet bede to af mine sygeplejersker med nøglefunktioner, der egentlig skulle have administrativ tid, begynde på gulvet. Driften buldrer derudaf, og vi prøver at gøre det, så godt vi kan,” siger hun.

Patienterne på Geriatrisk Afsnit har tit flere konkurrerende sygdomme, og flere er også kognitivt udfordret. Mange kræver hjælp til mobilisering, hvilket bare er én opgave, der ikke altid nås. Især ikke i øjeblikket, hvor der pga. overbelægning ofte ligger tre fremfor to patienter på stuerne, og loftliften ikke kan komme langt nok ud til sidste seng, medmindre der rokeres om på stuen.

”Vi gør alt for at mobilisere patienterne, men når det går stærkt, når vi det ikke altid. Det kan betyde, at patienterne er længere tid om at komme sig over en infektion, eller at lungebetændelsen trækker ud. Indlæggelsestiderne stiger støt i øjeblikket,” siger Lise Hammerich Hansen.

Overser forværringer

Sygeplejerske og ansvarlig klinisk underviser Louise Sandau Pedersen er en af de sygeplejersker, der har fået inddraget sin

administrative tid i dag. Hun har arbejdet 20 år i det medicinske speciale, de seneste 10 inden for geriatrien, og har med egne ord ”aldrig prøvet noget lignende”:

”Det er meget kaotisk. Vi har alt for mange patienter og må prioritere opgaverne behårdt. Vi har kun tid til de mest nødvendige opgaver. F.eks. får patienter, der ønsker smertestillende medicin pn., det nogle gange slet ikke eller for sent, så de ligger med smerter for længe. Og den personlige pleje og mundhygiejne når vi heller ikke altid at udføre ordentligt,” siger Louise Sandau Pedersen og fortsætter:

”Der sker fejl, og jeg er selv bange for at begå fejl.”

Ifølge Lise Hammerich Hansen skal der helst være mindst fire sygeplejersker i dagvagt, mens det absolutte minimum er to.

”Men her er sygeplejerskerne under et voldsomt pres. Tiden til at observere og reflektere er væk,” siger hun.

Sygeplejerske og ansvarlig klinisk underviser **Louise Sandau Pedersen** (tv) måtte aflyse sin administrative tid, da tre kolleger var sygemeldte. Og afdelingssygeplejerske **Lise Hammerich Hansen** må jævnligt selv gå på gulvet for at dække huller i vagtplanen: "Men det er uholdbart og tager vigtig tid fra min funktion som leder. Men der er også grænser for, hvor meget jeg kan presse mit personale."

Fællestillidsrepræsentant Grith Brygger tilføjer:

"Når vi kommer ind på stuen, bruger vi alle vores sanser – hvordan lugter der, hvordan ser patienten ud? Det er det, vi er uddannet til."

Lise Hammerich Hansen uddyber:

"I dag har sygeplejerskerne kun tid til at måle de vitale værdier og lave en EWS (Early Warning Score, red.). Og den kan godt se fornuftig ud, selvom f.eks. blodtrykket ligger lige på grænsen. Har man ikke tid til at reflektere og koble det med sine observationer, er det svært at fange en forværring i tide. Og det kan medføre, at patienten får det dårligere - måske overser vi en blodprop eller noget, der er værre."

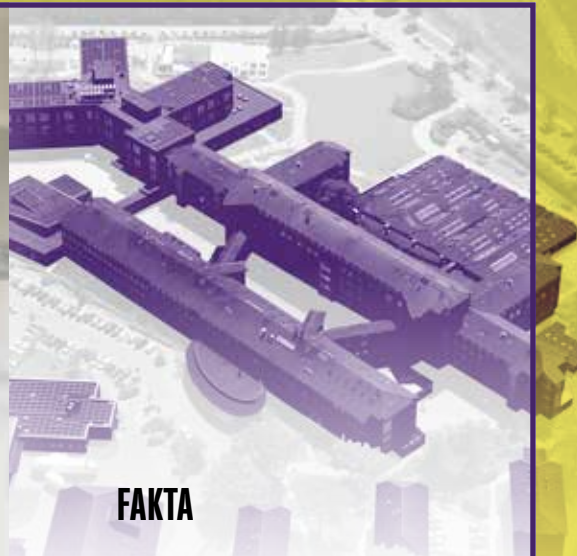
Tidspresset medfører også, at sygeplejerskerne ofte er bagud med ordinationerne.

"Vi når heller ikke altid at tage urin fra til dyrkning, før vi starter patienten op i

behandling for formodet blærebetændelse. Vi når tit ikke de basale ting, der er med til at gøre behandlingen så god som mulig. Det er dybt utilfredsstillende for sygeplejerskerne. Og grænsen for, hvor mange gange man kan gå hjem fra job med den følelse, er nået," siger afdelings-sygeplejersken.

Patienter dør på flersengsstuer

Selvom der er færre sengepladser på Geriatrik Afsnit, er antallet af patienter uforandret. Nogle bliver indlagt på andre medicinske afdelinger på sygehuset, der dog lige som Geriatrik Afsnit ofte har overbelægning. Selv de patienter, der er klar til udskrivning, ligger nogle gange længere, fordi sygeplejerskerne ikke har tid til at lave plejeforløbsplanen til kommunerne, som tit skal ind over. Og tiden, hvor man adskilte mænd og kvinder, er også for længst passé.

FAKTA

- Nykøbing Falster Sygehus har i alt ca. 490 sygeplejersker.
- Geriatrik Afsnit har pt. 17 vakante sygeplejerskestillinger, mens fem sygeplejersker er på barsel.

"Det er simpelthen ikke muligt, og det er etisk og fagligt udfordrende. Vi prøver at skærme alle patienter, men det er ikke altid muligt," siger Lise Hammerich Hansen.

Det er dog ikke det værste etiske dilemma, personalet står med. Er patienten døende, er patient og pårørende nemlig ikke sikret en enestue, hvilket er udfordrende for alle. Afsnittet har kun tre.

"Personalet har stået i situationer, hvor patienter døde på flersengsstuer. Og vi har flere gange måttet flytte døde patienter ind på et kontor. Det er svært utilfredsstillende for personalet at være vidne til," siger Lise Hammerich Hansen, der også fortæller om et øget pres fra frustrerede pårørende.

"Jeg fornemmer, de pårørende kan se, vi har travlt – men føler de sig set og hørt, og kan vi svare på alle spørgsmål? Det er kompliceret, og de pårørende fylder mere og mere og kan være verbalt meget nærgående."

Fællestillidsrepræsentant Grith Brygger tilføjer:

"Når man som borger får at vide, vi har verdens bedste sundhedsvæsen og så oplever noget andet, hænger forventninger og oplevelse ikke sammen. Det kan også skabe frustration." ●

Emilie Bavngaard Brasch (tv) og Stine Andersen konstaterer, at de mangler kolleger.

FÆRRE SYGEPLEJERSKER MED DE RETTE KOMPETENCER

På det højt specialiserede afsnit 4141, der behandler de sygeste hjerte- og lungepatienter, mangler der for tiden 19 sygeplejersker. Det er så svært at rekruttere, at der bliver ansat nyuddannede. Tidligere krævede specialet flere års erfaring.

Tekst KRISTINE JUL ANDERSEN • Foto NIKOLAI LINARES

Tidligere krævede det to års klinisk erfaring at blive ansat som sygeplejerske på det højt specialiserede afsnit 4141 på Rigshospitalet, der varetager intensiv pleje og behandling af hjerte- og lunge-

kirurgiske patienter. Og efter ansættelsen fulgte en lang oplæring i specialerne og maskinerne. For at passe børnene på afdelingen krævede det yderligere to års erfaring med de voksne patienter på afdelingen.

Men det er blevet så svært at opstøve sygeplejersker, at afdelingen i dag ansætter nyuddannede sygeplejersker. Uden erfaring.

"Derfor tager det endnu længere tid at oplære de nye kolleger, og der er mange opgaver, de ikke kan varetage alene. Vi har færre erfarne sygeplejersker med kompetencer til at passe alle patienter og maskiner, og de har samtidig ansvaret for at oplære de nye og være ansvarshavende," fortæller Emilie Bavngaard Brasch, som er tillidsrepræsentant på afdelingen ligesom kollegaen Stine Andersen.

Dertil mangler afdelingen aktuelt 19 ud af 115 sygeplejerskestillinger, hvilket skaber huller i vagtplanerne næsten dagligt.

Mange andre afdelinger på Rigshospitalet mangler også sygeplejersker.

Lukkede senge

Afsnit 4141 modtager de alvorligste, akutte patienter, der er druknet, blevet skudt eller på anden vis er akut syge i hjerte eller lunger. Dertil har afdelingen planlagte operationer som bypass og ny hjerteklap. De operationer bliver i stigende grad aflyst, fordi der ikke er nok personale. Med risiko for at patienterne bliver mere syge i ventetiden.

"Vi må hele tiden prioritere behårdt, hvad vi bruger vores tid på. Det sker, at vi må overflytte patienter til andre intensivafdelinger, hvis andre har brug for pladsen," siger Emilie Bavngaard Brasch.

Sygeplejerskerne har længe taget ekstra vagter for at hjælpe hinanden. Men også det er blevet sværere.

"Folk er så trætte. Det har stået på så længe, at overskuddet er væk," siger Stine Andersen.

Konsekvensen er sengelukninger. Der er lukket senge svarende til antallet af ledige sygeplejestillinger, og der er ligeledes lukket senge resten af året pga. ferie, som skal være afholdt inden årets udgang.

Afdelingen har en række faste, specialuddannede vikarer, som nærmest er der fuldtid.

"Det kan bedre betale sig. Lønnen er bedre, de er ikke forpligtet til noget og kan arbejde, når de vil. Og det lykkes ikke at fastansætte dem trods et godt socialt arbejdsmiljø, når lønnen ikke opvejer arbejdspresset," siger Emilie Bavngaard Brasch og påpeger:

"Vi gør alt for patienterne. Men vi betaler med os selv. Vi har overarbejde, kortere pauser og kortere tid mellem skiftende vagter. Og mindre tid med vores familie." ●

HALVDELEN AF KOLLEGERNE MANGLER

Siden forrige sommer har **Nanna Renée Bergqvist** mistet ca. 20 sygeplejerskekolleger. Mange har arbejdet solen sort, er blevet syge og har forladt jobbet. Men patienter og pårørende er der stadig, og de lider under manglen på sygeplejersker.

Tekst **KRISTINE JUL ANDERSEN**
Foto **NIKOLAI LINARES**

”Indtil for et par måneder siden arbejdede jeg omkring 70 timer om ugen. Nu prøver jeg at holde det på 37 timer. Det, tænker jeg, er en større ressource, end at jeg bliver syg og slet ikke er her.”

Sådan fortæller Nanna Renée Bergqvist, der er sygeplejerske på Infektionsmedicinsk Afdeling på Hvidovre Hospital. En af de afdelinger på Hvidovre-Amager Hospital, som er hårdt ramt af mangel på sygeplejersker.

”Forrige sommer var vi fuldt bemandet. Nu mangler jeg ca. 50 pct. af mine kolleger. Før var vi omkring 40 sygeplejersker. Nu er vi ca. 20,” siger Nanna Renée Bergqvist.

Flugten begyndte i forlængelse af covid-19, hvor mange følte sig så presset, at de sagde op. Der blev lavet FEA-aftale for at få sygeplejerskerne til at tage ekstravagter og dække huller. Det gjorde mange. Også Nanna Renée Bergqvist. Men det kostede. Mange blev helt udkørte, nogle blev

sygemeldt med stress og sagde til sidst op.

”Det har været en ond cirkel. Jo flere, der er gået, jo mere presset er vi blevet, og så er endnu flere smuttet. Mange er gået ned med stress. Vi mangler folk hver dag,” fortæller Nanna Renée Bergqvist.

Ingen hjælp til pårørende til døende

De fleste patienter er sengeliggende og skal have hjælp til alt. Og de lider under manglen på sygeplejersker.

”De får ikke den sygepleje, de har brug for. De bliver ikke mobiliseret, de kan ligge længe med en beskidt ble med risiko for infektioner, eksem og tryksår. De risikerer i værste fald at dø, fordi vi ser signalerne for sent. Så når de at blive så syge, at vi ikke kan redde dem,” siger Nanna Renée Bergqvist.

Hun har lige afsluttet en dagvagt, hvor hun skulle passe syv patienter. En af dem var døende og i palliation.

”Men fordi de andre patienter blev ved med at ringe efter mig, havde jeg ikke tid til at hjælpe de pårørende i deres krise eller give dem information om, hvad de skulle gøre, når patienten var sovet ind. Der var ingen til at hjælpe dem,” fortæller Nanna Renée Bergqvist og fortsætter:

”Det er svært og ubehageligt. Jeg havde ikke tid til at se, om patienten havde smerter, eller om han havde brug for at blive vendt flere gange, end jeg kunne nå. Det er ikke fair over for den døende eller de pårørende. Og de andre patienter kunne mærke, at jeg hele tiden var splittet.”

Hun fortæller om en anden episode:

”Forleden kom en pårørende ind på kontoret og råbte og skreg ad en af mine kolleger, fordi han ikke havde fået information af dagvagten om sin pårørendes behandling. Det er jo også en reaktion på, at vi ikke har nok tid.” ●

AFLYSTE OPERATIONER HVER DAG

Det er svært at få tingene til at hænge sammen på Anæstesiologisk Afdeling på Herlev Hospital. Der mangler 10 anæstesisygeplejersker, operationer bliver aflyst eller udskudt hver dag, og kolleger forsvinder til bedre forhold og løn på privathospitaler.

Tekst **KRISTINE JUL ANDERSEN**
Foto **NIKOLAI LINARES**

De burde være 58 anæstesisygeplejersker på Anæstesiologisk Afdeling på Herlev Hospital. Men de er kun 48. Konsekvensen er, at operationslejer hver dag bliver aflyst eller udskudt til andre dage.

”Som udgangspunkt er det aldrig patienter, der skal opereres for cancer. Men det giver selvfølgelig længere sygdomsforløb for de patienter, der bliver aflyst, og nogle risikerer at blive mere syge undervejs,” siger Anja Grynnerup, som er anæstesisygeplejerske og tillidsrepræsentant på afdelingen.

Men det belaster også de tilbageværende sygeplejersker. De forsøger at lade være med at tage ekstra vagter for at gøre det synligt, at de mangler. Men det kan de ikke aften, nat eller weekend. Her stiller de op efter aftale med deres ledere om, at det bliver registreret som pålæg.

”Årsagen er, at vi skal være et vist antal på vagt, fordi vi er en del af akutberedskabet og skal være klar til at bedøve ved abdominale katastrofer, traumer, hjer-testop og meget andet,” forklarer Anja Grynnerup.

Kravet om vagtbemandingen går ud over dagprogrammet, hvor de planlagte lejer så bliver aflyst ved sygdom.

”I går blev der i dagvagten aflyst et gynækologisk leje med tre patienter på programmet. Pga. sygdom. Der var ikke nogen til at dække ind. Der valgte lederne at flytte to af patienterne over på et akutleje. Og vi holdt alting krydset for, at der ikke kom en akut patient,” siger Anja Grynnerup.

Hun forklarer, at de aftaler, hvem der løber, hvis der kommer en ind akut. Men hvis der kommer to akutte, er der ikke flere at tage af.

Ikke nok uddannede

Problemet er, at det næsten er umuligt at rekruttere sygeplejersker med den toårige efteruddannelse som anæstesisygeplejerske.

”Vi har sagt i mange år, at vi kommer til at mangle anæstesisygeplejersker, fordi flere går på pension, end der uddannes. Og nu er det en realitet. Så nu slås hospitalerne om de samme specialuddannede sygeplejersker,” fortæller hun.

I det spil er det svært at hamle op med privathospitalernes tilbud.

”Privathospitalerne har fået mere at lave, og vi kan tjene det samme for færre timer og uden skæve vagter der. Vi har et par stykker, der er gået den vej,” fortæller Anja Grynnerup og påpeger:

”De syntes, vagtbelastningen her var for hård. Det er ikke sjovt at tage ekstra weekendvagter, når man i forvejen arbejder hver tredje weekend. Når vi tager ekstravagter og dækker for sygdom, bliver det sværere at få restitueret. Samtidig er arbejdspresset øget, fordi der kommer flere akutte patienter i vagterne.”

Anja Grynnerup fortæller, at det også genererer mere sygdom blandt personalet.

”Det er klart. Vi er mere slidte og bliver lettere syge. Vi skifter hele tiden aften, nat, dag. Det er som at have jetlag hele tiden.” ●

DET NYE NORMALE ER AT STÅ ALENE SOM SYGEPLEJERSKE

Alene i oktober måned har lungemedicinsk afdeling på Amager Hospital modtaget syv opsigelser. Det presser afdelingen, at der mangler sygeplejersker med erfaring, men også de rette kompetencer. Andre faggrupper ender med at dække vagterne.

Tekst **DIANA MAMMEN** • Foto **NIKOLAI LINARES**

Barren er blevet sænket. Det fortæller Tanja Godske Bilsteen, sygeplejerske og tillidsrepræsentant på Lungemedicinsk Afsnit L på Amager Hospital. For på afdelingen har de nu

accepteret, at man ofte står i vagter, hvor man som sygeplejerske er alene med time-lønnede. Det er blevet det nye normale.

Det sidste halvandet år har der på papiret ikke manglet personale på afdelingen.

Ingen vakante stillinger. Men en del af stillingerne har været besat af social- og sundhedsassistenter, og dét, at der ofte er nyansatte, har lagt et enormt pres på de sygeplejersker, der har minimum et års erfaring, fortæller Tanja Godske Bilsteen.

”Det nytter ikke at ansætte andre faggrupper i sygeplejerskestillinger. Det bliver en ond cirkel, hvor de erfarne sygeplejersker så søger væk, og de, der er tilbage, står med ekstra arbejdsopgaver, da man arbejder sammen med faggrupper, som ikke har de samme kompetencer som sygeplejersken. Men på vagtplanen tæller de for det samme,” siger Tanja Godske Bilsteen, der må konstatere, at fremmødet i vagterne ofte er timelønnede og én sygeplejerske.

Den store udskiftning på afdelingen og mangel på sygeplejersker ses tydeligt, da der alene i oktober måned er syv sygeplejersker, der har sagt op. Og ydermere har en håndfuld sygeplejersker tilkendegivet, at de også ønsker at stoppe, fortæller Tanja Godske Bilsteen.

Ingen udvikling i fem måneder

Det betyder, at der pr. 1. november – pga. den store mængde af sygeplejersker, der er stoppet – vil være markant færre sygeplejersker. Det kommer til at presse de resterende sygeplejersker yderligere, og der er i forvejen ting, der ikke bliver nået.

”I afdelingen er der ikke blevet udviklet i fem måneder, på trods af at der er ansat tre kliniske udviklingssygeplejersker. Det har været nødvendigt at trække dem ud af deres administration grundet sygemeldinger og travlhed,” siger Tanja Godske Bilsteen.

Hun oplever, at hendes kollegaer er så pressede, at de frygter for patientsikkerheden. Og der er en reel og velbegrunnet frygt for, at sygeplejerskerne overser vigtige observationer. For det er ren overlevelse, siger Tanja Godske Bilsteen om det at skulle arbejde uden kollegaer med de rette kompetencer.

Lungemedicinsk Afsnit L har anmodet om at få lukket mellem fire og seks senge (fra 24 senge til 18). Det er endnu ikke godkendt. ●

* Kilde: B.T.

VI BLIVER TIL EN PATIENT- OPBEVARING

Sengelukninger og sygeplejerskemangel på hospitalets andre afdelinger presser Skadestuen på Aarhus Universitetshospital. Her må sygeplejerskerne kæmpe en daglig kamp for at få patienterne sendt videre – og de må ofte vælge mellem livredende behandling og grundlæggende sygepleje.

Tekst **HELLE LINDBERG** • Foto **MIKKEL BERG PEDERSEN**

Det er fredag eftermiddag og der sidder kun ganske få patienter i Skadestuens venteværelse på Aarhus Universitetshospital. Det er stilhed før stormen.

”Der plejer gerne at komme godt gang i den på sådan en fredag aften,” siger sygeplejerske og tillidsrepræsentant Mie Bak Aamand, da hun tager imod Sygeplejerskens udsendte. Med sig har hun sygeplejerske Lasse Sloth Madsen – de er begge fuldbefarne skadestuesygeplejersker, der efterhånden har set lidt af hvert.

Erfarne hænder er dog blevet lidt af en mangelvare på akutmodtagelsen i Aarhus. Selvom der er ansøgere til de ledige stillinger på afsnittet, når de bliver slået op, er det overvejende helt nyuddannede sygeplejersker, der søger dem.

”Da jeg blev færdiguddannet for 11 år siden, skulle man i hvert fald have mini-

mum to års erfaring for overhovedet at kunne komme ind her. I løbet af de sidste to år er det blevet sådan, at du nærmest kan gå direkte fra studiet til en skadestue, fordi der ikke er så mange erfarne sygeplejersker, der søger,” siger Mie Bak Aamand.

Skadestuesygeplejerskerne fortæller, at de føler sig heldige, fordi de trods alt stadig kan rekruttere det antal sygeplejersker, de har brug for. Lasse Sloth Madsen peger dog samtidig på, at akutmodtagelsen er et meget hårdt sted at starte for en nyuddannet.

”Vi modtager nogle af hospitalets allerdårligste patienter. Vi er pressede og ofte skal du løbe med en fart, der svarer til fire sygeplejersker, selvom du kun er én. Det påvirker desuden også ventetiderne for patienterne – en erfaren skadestuesygeplejerske kan køre langt flere patienter

igennem på en time end én uden erfaring kan,” siger han.

Må stå på nakken af andre

På Skadestuen er de dog ikke forskånet for konsekvenserne af den landsdækkende sygeplejerskemangel. Der bliver stadig lukket sengepladser på andre afdelinger på Aarhus Universitetshospitalet og det påvirker også hverdagen i akutmodtagelsen.

”Det rammer ekstra hårdt nede hos os, for vi kan jo ikke sige nej til de patienter, der kommer ind med ambulancen. Når vi så samtidig ikke kan komme af med dem, der allerede ligger her, fordi der ikke er sygeplejersker til dem ude på specialafdelingerne, så begynder det at støde sammen med den akutte behandling,” siger Lasse Sloth Madsen.

”Man får følelsen af, at vi nogle gange bliver til en patientopbevaring,” siger Mie Bak

Sygeplejerskerne understreger, at sygeplejerskemanglen ikke er et nyt problem. "Vi har skreget op om det her i årevis, men for døve ører. Der var simpelthen så stille fra Christiansborg under strejken – men nu, hvor problemerne er blevet ekstra synlige på grund af et stort patientpres, så er det pludselig interessant at snakke om," siger **Lasse Sloth Madsen**.

Aamand. "Det lyder forkert, men når der ikke er plads til dem andre steder, så må de jo blive hos os – men de skal jo stadigvæk tilses, plejes, have mad og smertestillende. Det øger presset, hvis der ligger 15 patienter her nede samtidig med, at vi skal tage imod de nye akuttillfælde, der kommer ind ad døren."

Sygeplejerskerne fortæller, at de dagligt må presse hårdt på for at få patienterne videre ud på de andre afdelinger for at skabe plads til de næste, og at det går ud over samarbejdet afdelingerne imellem.

"Det er en hverdagsudfordring og det er et kæmpe koordineringsarbejde, men vi bliver nødt til at stå på nakken af de andre afdelinger, hvis det ikke skal gå ud over patientsikkerheden. Vi ved jo ikke, om det næste, der kommer ind, er en brækket lilleå eller en brækket nakke, men vi skal have kapacitet til det hele," siger Lasse Sloth Madsen.

"Det gør, at vi til tider nærmest er mere fjender end venner med de andre afdelinger. Vi vil alle sammen gerne det bedste for patienterne, men på grund af vilkårene er det ikke altid menneskeligt muligt," siger Mie Bak Aamand.

Sygeplejerskerne må prioritere

Når der er stort pres på Skadestuen og patienterne strander på grund af sygeplejerskemangel ude på afdelingerne, betyder det, at den grundlæggende sygepleje ofte må vige for den livreddende.

"Vi har med mennesker i krise at gøre og det er vores opgave at hjælpe dem, men hvis jeg har en patient i rum A, som ikke kan trække vejret og en patient eller nogle pårørende i rum B, som er i dyb krise, så ved vi jo godt hvor jeg går hen. Det er forfærdeligt at have i baghovedet, men jeg kan kun være ét sted ad gangen," siger Lasse Sloth Madsen.

"Det bliver os sygeplejersker, der må prioritere benhårdt," siger Mie Bak Aamand. "Det betyder, at jeg f.eks. lader være med at stikke hovedet ind til patienterne for at spørge, hvordan det egentlig går, og det betyder, at jeg skal vælge mellem en akutpatient eller Gerda, der ligger her på 9. time og skal have hjælp til at spise. Det gør mig ked af det på mit fags vegne."

Arbejdspreset og de hårde prioriteringer betyder, at nogle af sygeplejerskerne knækker eller bliver syge. Det giver huller i vagtplanen, som de øvrige sygeplejersker gør deres bedste for at dække ved at arbejde mere.

"På min sidste lønseddel havde jeg otte ekstra vagter – men jeg tager dem, fordi jeg ved, hvor hårdt det rammer, når der ikke er hænder nok. Det er ærgerligt," siger han. ●

EN AFDELING PÅ HALV KRAFT

På Regionshospitalet Horsens er op mod halvdelen af sengepladserne på Intensiv lukket ned, da der ikke er sygeplejersker til at bemande dem. Det betyder, at intensivpatienter ofte må flyttes til andre intensivafdelinger i regionen.

Tekst **HELLE LINDBERG** • Foto **MIKKEL BERG PEDERSEN**

Kronisk tomme senge, hårde prioriteringer og patienter, der må flyttes rundt som brikker i et puslespil. Sådan beskriver tillidsrepræsentant og intensivsygeplejerske Nina Maagaard Brændstrup det aktuelle billede på Intensiv på Regionshospitalet Horsens.

”Vi var nede på kun at have omkring fire åbne sengepladser hele sommeren, men det er efterhånden længe siden, at vi har været sygeplejersker nok til at kunne have alle 7-8 sengepladser på afdelingen åbne,” siger Nina Maagaard Brændstrup.

Der er ellers rigeligt med behandlingskrævende patienter at lægge i sengene. Der er ikke intensivsygeplejersker nok til at kunne bemande dem, så derfor har afdelingen over en længere periode kørt på halv kraft.

Nina Maagaard Brændstrup fortæller, at en del patienter ganske enkelt må flyttes rundt til andre intensivafdelinger i regionen – med transportgener for både den syge og de pårørende til følge.

”Det betyder også, at vi har et højt patientflow og må prioritere pladserne. Nogle af de mindst dårlige patienter ryger måske hurtigere videre end de ellers ville, fordi vi skal bruge sengene til de mere kritisk syge,” siger hun.

En ond cirkel

Situationen er langt fra enestående. At rekruttere sygeplejersker til intensivafdelingerne er en landsdækkende udfordring, de også mærker i Region Midt. I Horsens er de samtidig udfordret af flere langtidssygemeldinger og sygeplejersker på barsel.

Kombineret med rekrutteringsproblemerne giver det et øget arbejdspress på afdelingen, hvilket kan have medvirket til flere opsigelser. Nina Maagaard Brændstrup har ikke tal på præcis hvor mange sygeplejersker, der har sagt op, men kalder underbemandingen og dens konsekvenser for ”en ond cirkel”.

Hun peger på, at selvom nedlukningerne af sengepladserne har lettet presset på intensivsygeplejerskerne, så er det som udgangspunkt et ”vagt tungt” arbejde.

”Hvis vagterne så skal fordeles på færre hoveder, så bliver det endnu tungere, og det påvirker igen mulighederne for at tiltrække nye intensivsygeplejersker til afdelingen,” siger Nina Maagaard Brændstrup. ☉

MÅ REKRUTTERE SOSU'ER

Opsigelser, sygemeldinger, vikarmangel og et stort flow af akutpatienter presser ortopædkirurgien på Hospitalsenheden Vest i Holstebro. Samtidig er det så svært at rekruttere nye sygeplejersker til afdelingen, at andre faggrupper må give en hånd med.

Tekst **HELLE LINDBERG** • Foto **ASTRID DALUM**

På Ortopædkirurgisk Afdeling på Hospitalsenheden Vest er stort set al elektiv kirurgi aflyst for resten af året på grund af ferieafvikling, og antallet af åbne sengepladser er gået fra 26 til 14. Alligevel er afsnittene under stærkt pres, og sygeplejerskerne må løbe stærkere end nogensinde for at følge med.

”Vi er særligt udfordrede af, at vi p.t. har syv sygemeldinger og fem sygeplejersker på barsel. Oven i hatten kæmper vi med, at der de sidste par måneder ikke har været vikarer at få. Det forværrer situationen, for vi skal jo stadig tage imod de akutte tilfælde, der kommer ind,” fortælle Lis Østergaard Mailund, der er sygeplejerske og tillidsrepræsentant på Sengeafsnit O.

Udfordringerne har bl.a. betydet, at afsnittet har måttet indgå aftaler om lånesenge på andre afdelinger, herunder Urinvejsskirurgisk Afdeling.

Farmakonomer doserer medicin

Arbejdspresset og regionens fuldtidspolitik har ifølge Lis Østergaard Mailund medvirket til, at der har været mange opsigelser på afdelingen. Samtidig er det meget svært at rekruttere nye sygeplejersker.

Lis Østergaard Mailund (tv)
og Karina Dunker Kjærgaard.

”To gange i år har vi prøvet kun at få én ansøger til en opslået stilling. Det lave antal ansøgere har betydet, at vi i stedet har måttet slå assistentstillinger op,” siger hun.

Udover sosu-assistenten har afsnittet også måttet hente hjælp fra flere andre faggrupper i hverdagen for at lette sygeplejerskernes arbejdsbyrde – bl.a. farmakonomer, som hjælper med at dosere medicin, og fysioterapeuter, som hjælper med mobilisering af patienterne og klarlægning til udskrivelse.

”Det viser, hvor pressede vi er, og det går ud over overblikket. Som sygeplejerske er du opmærksom på detaljerne i patientplejen på en anden måde, når du udfører alle opgaver. Det går tabt, når det f.eks. er en anden, der doserer medicin,” siger Lis Østergaard Mailund.

Sygeplejerskerne siger op

På Ortopædkirurgisk Ambulatorium er situationen også presset. Det fortæller Karina Dunker Kjærgaard, der er sygeple-

jerske og tillidsrepræsentant på afsnittet.

”Vi er et meget specialiseret ambulatorium med sygeplejersker, som typisk har mange års erfaring. Nu siger sygeplejerskerne op, fordi de føler sig magtesløse, frustrerede og sårbare pga. arbejdsvilkårene og manglende anerkendelse,” siger hun.

Hun fortsætter:

”Det rammer os hårdt, for vi har brug for erfarne sygeplejersker. For at holde på dem har vi forsøgt at tilbyde orlov til dem, der har sagt op, men det er ikke lykkedes. Vi har meget svært ved at konkurrere med f.eks. kommunen, hvor både lønnen og vilkårene er bedre.”

Begge sygeplejersker ærgrer sig over udviklingen.

”Jeg har været her i over 20 år, og det ville jeg ikke have været, hvis jeg ikke var glad for arbejdet. Vi er en god afdeling, men jeg er efterhånden bekymret, hver gang vi kommer til den 30. i måneden, fordi der måske kommer flere opsigelser,” siger Lis Østergaard Mailund. ●

DET ER UVÆRDIGT FOR PATIENTERNE

På en medicinsk afdeling på Aalborg Universitetshospital er for få sygeplejersker og for mange patienter et kronisk problem. Det går ud over den basale pleje, fortæller sygeplejerske **Maria Juhl**.

Tekst **HELLE LINDBERG**
Foto **MIKKEL BERG PEDERSEN**

Når hun skal møde ind til en weekendvagt som sygeplejerske på en medicinsk afdeling på Aalborg Universitetshospital, ligger Maria Juhl ofte søvnløs natten før.

”Jeg ved, det bliver et helt maraton, jeg skal møde ind til. Vi er stort set aldrig nok personale og altid for mange patienter. Det er utrygt og ubehageligt, for jeg ved, jeg kommer til at skulle prioritere hvem af mine patienter, der skal have deres basale behov opfyldt i dag, og hvem af dem, jeg må svigte,” siger hun.

Søvnløsheden er ifølge Maria Juhl en direkte konsekvens af den sygeplejerskemangel, de lider under på afdelingen, og de mange huller, den efterlader i vagtplanen.

”Vi må gøre brug af sygeplejestuderende, medicinstuderende og eksterne vikarer. Enkelte gange har vi også måttet få hjælp fra pædagoger og ergoterapeuter. Vi bliver bedt om at dække hullerne ved at tage ekstra vagter og havde også en FEA-

aftale indtil i sommer, men den blev faktisk ikke rigtig brugt til sidst. Folk orker ikke mere – vi har fået nok,” fortæller hun.

Ligger i våde bleer

Underbemandingens konsekvenser fik for nylig Maria Juhl til at tage bladet fra munden. Til DR fortalte hun om de umulige arbejdsvilkår og delte historien om en dement patient, der ikke fik tisset en hel weekend, fordi ingen sygeplejersker på afdelingen opdagede, at han ikke kunne tømme blæren efter at have fået fjernet sit kateter.

Ifølge Maria Juhl er det blot ét eksempel på de konsekvenser, som travlheden har for patienterne.

”De ligger i længere tid i våde bleer, eller deres venflon bliver snasket og når måske endda at vise begyndende infektionstegn, inden den bliver skiftet. Når patienten skal have hjælp til at spise, bliver det ofte en uværdig omgang, hvor jeg ikke

kan give ham et helt måltid mad uden at måtte forlade ham flere gange,” siger hun.

”Jeg har stort set aldrig tid til den psykiske omsorg,” fortsætter Maria Juhl. ”Bare det at tage sig tid til at spørge patienterne, hvordan de har det, eller når man kan se tårer i øjenkrogen, der står på spring, og mærke, at de har brug for, at man lytter – så tænker jeg, ”åh nej, nu vælter alt det andet, jeg også skal nå”.”

Sengepladser bliver til gulvpladser

På Maria Juhls afdeling er der lige nu 14 sengepladser. Hun fortæller, at det dog ofte ikke bliver et spørgsmål om hvor mange patienter, de er normeret til, men hvor mange senge, der fysisk er gulvplads til.

”Når de ringer nede fra akutmodtagelsen, spørger de, om jeg har ledigt linoleum til en patient mere – så når man lukker sengepladser pga. sygeplejerskemangel, så betyder det ikke, at patienterne forsvinder,” siger hun. ●

DER SKAL GØRES NOGET, ELLERS GÅR DET HELT GALT

For mange patienter til alt for få sygeplejersker kører som en dårlig spiral på akutafdelingerne på Hospitalsenhed Vest. Det får sygeplejersker til at søge væk hurtigere, end der kan ansættes nye, fortæller FTR **Katrine Lykke Larsen**.

Tekst **MAI BRANDI LUDVIGSEN** • Privatfoto

På akutafdelingen på Herning Sygehus kommer patienterne ind ad den ene dør i et tempo, hvor det er umuligt at få dem videre ud ad den anden. Enten til en anden afdeling, til undersøgelse eller hjem. Problemet er, at der kommer markant flere patienter end tidligere, uden at personalet er fulgt med.

”Det betyder, at man som sygeplejerske skal flyve mellem mange patienter og diagnoser, og man skal planlægge benhårdt. Alligevel bliver vi nødt til at gå fra patienter, vi egentlig gerne ville blive hos, eller vi må sende patienter videre og så håbe på, at der nok er nogen, der følger op på det vi ikke har nået,” fortæller Katrine Lykke Larsen, der er sygeplejerske på akutafdelingen på Herning Sygehus og FTR.

Går grædende hjem

For sygeplejerskerne på afdelingen giver det en fornemmelse af ikke at kunne gøre det ordentligt.

”Vi har sygeplejersker, der går grædende hjem. Hvis man føler, at man ikke kan gøre sin sygepleje ordentligt – det gør noget ved folk. Vi vil jo som sygeplejersker det bedste for patienterne, og så sætter man sig selv til side. Det ender med at give bagslag.”

Det pres er der mange, der ikke kan eller vil holde til, og derfor er mange også stoppet. Det kan have forskellige årsager, forklarer Katrine Lykke Larsen, men skyldes ikke mindst arbejdspresset og til dels også den fuldtidspolitik, der er i regionen. Den betyder, at man ikke kan komme på deltid, og så kan det være svært at få det

til at hænge sammen i familien, når hovedparten af vagterne ligger aften/nat og weekend.

Løsningerne udebliver

Samtidig har sygeplejerskerne på de to akutafdelinger valgt at sige nej tak til ekstra arbejde i form af FEA-vagter. Det betyder en masse pålagt arbejde, hvis ikke hullerne bliver dækket af vikarer eller medicinstuderende. Eller overhovedet ikke bliver dækket.

”Vi ved jo godt, hvor pressede vores kollegaer er. Sygeplejersker har en høj ansvarsfølelse, og de passer på patienterne

og på kollegaerne. Men vi kan ikke blive ved med at holde til alle de ekstravagter.”

Det betyder ifølge Katrine Lykke Larsen, at de jævnlige er to-tre sygeplejersker færre, end de skulle være.

”Vi har i mange år lagt utroligt mange ekstra timer. Det har vi jo fortalt om, og vi har fortalt om manglen på sygeplejersker.”

Hun oplever at ledelsen bakker fuldstændig op og giver det videre opad, men løsningerne udebliver.

”Det er en gordisk knude, som alle kan se, at der skal gøres noget ved, ellers går det helt galt.” ●

MANGEL PÅ KOLLEGER GIVER FEJL OG FORSINKELSER

De medicinske sengeafsnit på Kolding Sygehus er i en svær situation, hvor patientkompleksiteten stiger, og sygeplejerskernes erfaring falder. Manglende sygeplejersker betyder, at der sker fejl og forsinkelser.

Tekst **ANDREAS RASMUSSEN**
Foto **MICHAEL DROST-HANSEN**

”**D**er var en patient, hvor et stort tryksår først blev opdaget efter flere dages indlæggelse. Vi har også ordinationer fra lægen, der først udføres flere dage senere. Vi har utilsigtede hændelser, hvor medicinen bliver givet for sent, og apparater indstilles fejlagtigt. Det er konsekvensen af, at vi ikke er nok medarbejdere, og at mange er uerfarne.”

Ordene kommer fra Maria Juhl Nielsen, der er sygeplejerske og tillidsrepræsentant for 200 sygeplejersker på tre medicinske sengeafsnit og ni ambulatorier på Kolding Sygehus.

Hun fortsætter:

“Det udfordrer patientsikkerheden, når vi har mange vakante stillinger, og fordi de nye medarbejdere har for få kompetencer. De har endnu ikke et veludviklet klinisk blik, så de observerer ikke altid, at der er noget galt med patienten.”

Hun udpeger årsagen:

“Vi har mange vakante stillinger og nok også en for lav normering samt en personalegruppe, der endnu ikke har opbygget erfaring og fået de kompetencer, der følger med erfaringen. Når tingene

skal gå stærkt, og man ikke har så meget erfaring, så sker der fejl,” siger hun.

Helt nyuddannede ansøgere

På sengeafsnittene sker det, at patienterne – hvoraf mange er ældre – er indlagt længere tid, end de behøver.

“Vi når ikke at udarbejde plejeforløbsplaner, vi får ikke kommunikeret med kommunen og planlagt udskrivelsen i tide. Det er især de skrøbeligste indlagte over 65 år, der typisk har flere konkurrerende lidelser og sygdomme,” siger Maria Juhl Nielsen.

Som så mange andre steder er det svært at rekruttere til sengeafsnittene.

“På den ene afdeling er der syv på barsel, som de ikke har fået erstatninger for. Vi har ikke særligt mange ansøgere til

vores stillinger, og de få, der ansøger, er oftest helt nyuddannede eller ikke færdiguddannede. Samtidig har vi svært ved at få besat specialstillinger som introduktions- og udskrivningskoordinator og praktik- og uddannelsesansvarlig. Det er meget uheldigt, for de stillinger skal jo bidrage til rekruttering og fastholdelsen.”

På de medicinske sengeafdelinger er der ni færre sengepladser, og de patienter må i stedet ligge på andre afdelinger i andre specialer.

“Det betyder, at vi kun har de mest komplekse og plejekrævende patienter liggende. Det kræver, at vi har nok fagligt dygtige og erfarne sygeplejersker til at løse opgaverne,” siger Maria Juhl Nielsen. ●

UBESATTE STILLINGER RAMMER PATIENTSIKKERHEDEN

Vakante stillinger og ubesatte barselsvikariater resulterer i lukkede senge på mave-tarm-kirurgisk afdeling på sygehuset i Svendborg.

Tekst **ANDREAS RASMUSSEN** • Foto **MICHAEL DROST-HANSEN**

”**M**ine kollegaer kommer ikke i mål med de opgaver, de er uddannet til. Det er en mekanisk sygepleje, hvor vi ikke når omsorgsdelen,” siger Mads Dippel Rasmussen. Han er sygeplejerske i mave-tarm-kirurgien i Svendborg, hvor han med et enkelt afbrud har været i 10 år.

Årsagen til, at tillidsrepræsentanten og hans kollegaer har svært ved at nå at løfte alle opgaver, er, at der mangler sygeplejersker.

”På mit sengeafsnit har vi fem vakante stillinger og yderligere fem stillinger,

hvor kollegaer på barsel eller langtids-sygemeldte ikke er blevet erstattet. I stedet har man for nyligt ansat nyuddannede SOSU-assistenten som erstatning,” forklarer han.

”Men der er brug for netop sygeplejersker til at løse opgaverne, for kravene til behandlingen er kun blevet højere,” fortæller Mads Dippel Rasmussen:

”Kompleksiteten i patienterne har ændret sig. Det samlede sygdomsbillede er anderledes, fordi man opererer ældre patienter, der har flere forskellige skavanker, f.eks. demens, diabetes eller problemer

med førligheden. Det betyder, at vi ikke kun skal være gode til kirurgien, men også til alt det andet. Af samme grund er der blevet ansat medicinske speciallæger hos os, selvom det tidligere kun har været kirurger, der var behov for.”

Han fortæller, at situationen resulterer i omfattende overbelægning.

”Når vi har 29 patienter liggende på 24 pladser og 10 patienter i vores modtagelse, så begynder der at ske noget med patientsikkerheden. Jeg synes godt, at det kan være farligt,” siger han.

Dominoeffekt til kommunerne

For få sygeplejersker betyder, at der bliver skåret i antallet af senge. Men patienterne forsvinder ikke af den grund.

”Aktuelt har vi lukket fire senge på mit afsnit pga. manglende bemanning, men folk stopper jo ikke med at blive syge.”

Personalemanglen giver også en dominoeffekt videre til primærsektoren.

”Det sker, at vi ikke har tilstrækkelig overlevering til kommunerne, når patienterne udskrives. Hvis udskrivelsesrapporten ikke er detaljeret nok, så står der i stedet en kollega i kommunen, der mangler grundlæggende viden om patientens forløb og behov.”

Repræsentanter for sygehusafdelingerne på Slagelse og Næstved Sygehuse samles hver dag for at danne sig et overblik over overbelægning og ledige senge. Flowkoordinator og akutsygeplejerske på Slagelse Sygehus, Birgitte Bekker Egholm (med ryggen til) står for at indsamle dagens tal.

”

Jeg har fem medarbejdere til 50 patienter

Der var akut brug for plejepersonale på hjerteafdelingen, da *Sygeplejersken* deltog i kapacitetskonference på Slagelse Sygehus.

Tekst ANNE WITTHØFFT • Foto CLAUS BECH

Der er en rolig og hyggelig summen blandt sygehuskollegaerne her et par minutter inden dagens 15 minutters kapacitetskonference på Slagelse Sygehus. Konferencen skal give overblik over, hvor der er ledige senge, og hvor der er overbelægning på Næstved og Slagelse Sygehuse.

Flowkoordinator og akutsygeplejerske på Slagelse Sygehus, Birgitte Bekker Egholm, styrer sammen med ledende oversygeplejerske fra Akutafdelingen, Christian Jørgensen, slagets gang på lokalets store smartboard.

Lige inden mødet begynder, tager en afdelingssygeplejerske ordet.

Hun er fra hjerteafdelingen.

”Må jeg lige spørge jer alle sammen om noget, inden vi starter mødet,” siger hun.

”Jeg er ude i at have fem medarbejdere til godt og vel 50 patienter i aften, så hvis der er nogen, der har nogle nede i lommen, som godt kunne tænke sig at tjene nogle penge, så kunne vi godt bruge noget hjælp på gangen. Så hvis I har nogle timelønnede vikarer, I kan undvære, så... Hvis der på nogen måde er nogen, der kan byde ind med et eller andet, ville det være dejligt.”

”Det er et godt forum at sige det i,” siger Christian Jørgensen højt.

”Ja. Ja,” lyder det spredt rundt omkring. Og så bliver der stille.

Flowkoordinator Birgitte Bekker Egholm siger godmorgen og går i gang med at skabe overblik.

”I går havde vi estimeret med 34 udskrivelser og landede på 40, så det var jo ganske herligt, kan jeg forestille mig. Og hvis vi ser på dagen i dag, starter det også stille og roligt ud. Vi ligger ok nede i akut, ITA, I har fuldt hus, IMA har en patient og fem ledige pladser – muligvis seks. Kardiologisk har 51 patienter i 48 senge – og med det, der kommer over til jer i dag, går I i plus med to. Lungemedicinsk i Næstved har 18 patienter – pt. i 16 senge – og et forventet overbelagt med tre...”

Kan du skåne os

Efter kapacitetskonferencen forklarer Birgitte Bekker Egholm, hvordan manglen på sygeplejersker giver sig udtryk, når hun dagligt forhører sig om kapaciteten på afdelingerne:

”Nogle gange siger de: ”Kan du ikke skåne os lidt, for vi mangler så og så mange i aftenvagte, og der møder kun en ind i nattevagte og to fra vikarkorps, der aldrig har været her før;” fortæller hun og fortsætter.

”Det er ikke kun en enkelt aften, at jeg har set sygeplejersker stå og tude ude i skyllerummet i en aftenvagt, fordi de ikke kan mere,” siger Birgitte Bekker Egholm, inden hun bliver afbrudt af telefonen.

”Hej Heidi,” siger Birgitte Bekker Egholm. ”Jeg skriver, at de kan melde hende om en halv time – kl.11 – det er så fint.”

Hun afslutter opkaldet og forklarer:

”Når hospitalet er overbelagt, er isolationspatienter svære at sende videre. Vi har en midaldrende, multisyg, virkelig dårlig patient, som ikke kan ligge på gangen. Men selv om jeg startede med at ringe rundt kl. 8 for at finde en plads, så er klokken halv elleve nu. Hun ligger stadig på den ene af de to traumestuer – som vi jo har brug for står klar til andre patienter – selv om hun er færdigbehandlet på akutafdelingen.”

”Her viser manglen på sygeplejersker og lukkede sengepladser sig. For sådan en patient skal ikke ligge på en stor iskold traumestue. Hun skal over på en stationær afdeling, hvor der er fred og ro, og hvor hun kan blive kigget på og plejet på en anden måde.”

En god dag

I dag er kapacitetsmæssigt det, som Birgitte Bekker Egholm vil kalde ”en meget god dag”.

Det vurderer hun ud fra, at der ikke ligger færdigbehandlede patienter på Akutafdelingen, som venter på at blive fordelt ud over hospitalet.

Det er dog mere undtagelsen end reglen, fortæller hun.

”Vi ligger ofte med mange færdigbehandlede patienter på akutafdelingen, fordi der ikke er plads ude i huset.”

Telefonen ringer igen.

”Ja, men de har simpelthen ikke plads,” siger hun til personen i den anden ende.

”Lige nu har de tre patienter i overbelægning, og de må ikke have nogen,” siger hun.

Denne gang handlede opkaldet om en patient, som bor i Næstved, men som ikke kan blive indlagt på lungemedicinsk i sin hjemby.

”Der er lukket senge, fordi der både mangler læger og sygeplejersker. Otte senge blev for nylig lukket midlertidigt ned pga. personalemangel, men de er aldrig lukket op igen.”

Håb og ønsker

Tilbage på kapacitetskonferencen er Birgitte Bekker Egholm og Christian Jørgensen ved at være færdige med dagens overblik.

”G2 har 12 i 12 – ingen ledige sengepladser, ortopædkirurgisk har 18 i 20 senge – forventes at gå ud i tre ledige. Kirurgerne har 35 i 31 senge og forventes at gå ud i en enkelt seng. Børnene har 21 patienter i 16 og forventes at have tre ledige.”

”De tre er allerede booket,” lyder det fra repræsentanten fra børneafdelingen.

”Ok, så skriver vi 0,” siger Birgitte Bekker Egholm og runder mødet af med at sige.

”Det var lidt af hvert. Lidt positivt lidt negativt. Jeg prioriterer de afdelinger, der er hårdest belastet, når jeg går rundt ved 13-tiden. Og hvis I kan se muligheder, jeg ikke kan, så sig til,” siger Birgitte Bekker Egholm.

Stilhed.

”Vi ses derude.”

”Jeg håber, at I finder noget personale,” siger Birgitte Bekker Egholm henvendt til afdelingssygeplejersken fra hjerteafdelingen.

”God dag til alle.” ●

Slagelse Sygehus,
Akutafdelingen

1 uge 40 var der
15 ubesatte stillinger*

FRYGTEN FOR FEJL STIGER

”Nogle gange må den ansvarshavende sygeplejerske også passe 12 patienter,” fortæller fællestillidsrepræsentant, **Birgit Lind**.

Tekst ANNE WITTHØFFT • Foto CLAUS BECH

* Kilde: Christian Jørgensen, ledende oversygeplejerske på Akutafdelingen.

Ubesatte sygeplejerskestillinger på kardiologisk sengeafsnit på Slagelse Sygehus betyder, at der opstår situationer, hvor det ikke længere er fagligt forsvarligt, kvaliteten falder og patientsikkerheden er truet.

Det siger fællestillidsrepræsentant på Slagelse Sygehus, Birgit Lind, som svar på, at der på dagens kapacitetskonference blev efterspurgt kolleger til hjerteafdelingen.

Ifølge Birgit Lind, der er sygeplejerske på Mavetarm-kirurgisk sengeafdeling, er kardiologisk sengeafsnit netop et af de steder, der er hårdt ramt af sygeplejerskemangel.

I øjeblikket er der ni ledige sygeplejerskestillinger på afsnittet, der har et højt flow og plads til 48 patienter.

Dertil kommer to langtidssygmeldte sygeplejersker samt flere sygeplejersker på barsel, hvis stillinger heller ikke har været mulige at dække ind med faste vikarer.

”Vagtplanen hænger kun sammen ved hjælp af FEA, pålæggelse af vagter og inddragelse af fridage,” fortæller Birgit Lind.

De rigtige kompetencer

Manglen på sygeplejersker betyder, at det langt de fleste dage ikke er muligt at matche fremmødeprofilen. Det gælder for både dag-, aften- og nattevagter.

”Det betyder, at det ikke er muligt at sikre, at der er de rigtige og tilstrækkelige kompetencer til stede i hver vagt,” fortæller Birgit Lind.

”Det høje arbejdspress gør, at introduktionsforløb ikke altid lykkes, og afdelingen har pt. to nyuddannede sygeplejersker, der er sygemeldt med stress, fordi de for hurtigt har fået et stort ansvar, samtidig med, at der ikke har været mulighed for sparring med en mere erfaren kollega,” siger Birgit Lind, som fortæller, at der er eksempler på, at relativt nyuddannede sygeplejersker sammen med en social- og sundhedsassistent eller en timelønnet vikar har haft ansvar for 10-12 komplekse patienter uden mulighed for sparring med en erfaren sygeplejerske.

Manglen på sygeplejersker har også medført, at de ansvarshavende sygeplejersker, som i udgangspunktet skal kunne

bevare overblikket, tage sig af at modtage meldinger om nye patienter, koordinere og omrokere patienterne, ender med selv at have patienter. Nogle gange op til 12 patienter.

”Arbejdspresset gør, at frygten for at begå fejl stiger, fordi man risikerer at miste overblikket, og det er medvirkende årsag til sygemeldinger,” siger Birgit Lind.

Patienterne

Manglende sygeplejersker, manglende tid eller manglende kompetencer i de enkelte vagter gør, at der opstår situationer, hvor det ikke længere er fagligt forsvarligt, kvaliteten falder, og patientsikkerheden er truet.

”Sygeplejersker oplever ikke at kunne tilse og observere alle patienter, som de reelt bør. De livsvigtige opgaver må prioriteres. Vitale værdier bliver ikke altid målt til tiden, og dokumentationen er ikke tidstro,” siger Birgit Lind og understreger, at det ikke kun er kardiologisk afsnit, der mangler sygeplejersker. ●

”NÆSTEN UMULIGT

AT UDFØRE

FAGLIGT FORSVARLIG SYGEPLEJE

Mangel på personale lukker senge. Men patienterne fortsætter med at komme og bliver flyttet til lånesenge på andre afdelinger, der også mangler personale. Og som ikke har de faglige kompetencer, patienterne har brug for. Det øger risikoen for fejl.

Tekst KRISTINE JUL ANDERSEN • Foto CLAUS BECH

186 vakante sygeplejerskestillinger på Sjællands Universitetshospital, SUH. Det var status i maj måned ifølge en opgørelse til MED-udvalget. En del af stillingerne er blevet besat med andre faggrupper. Det fortæl-

ler fællestillidsrepræsentant på Sjællands Universitetshospital i Roskilde, Michelle Gulbæk Servé.

”Nogle afdelinger er hårdere ramt end andre. F.eks. har Neurologisk Afdeling manglet sygeplejersker i alle de 16 år, jeg har været her. De bruger rigtig

mange vikarer. Det samme gør Medicinsk Afdeling og rigtig mange andre afdelinger,” fortæller Michelle Gulbæk Servé og fortsætter:

”Generelt er der mange flere patienter samlet set på SUH, end der er sygeplejersker til. Det er en næsten umulig opgave at udføre fagligt forsvarlig sygeplejerske til vores patienter.”

Michelle Gulbæk Servé er selv sygeplejerske på Urologisk Afdeling, der også mangler sygeplejersker og derfor dagligt bruger vikarer. Og timelønnede og studerende.

”Jeg har prøvet at stå alene i en dagvagt med en social- og sundhedsassistent og en timelønnet 2.-semesterstuderende til 15 patienter. Man kan godt være heldig, at man kan klare 15 patienter med så få. Men nogle gange kan man kun klare én. Det afhænger jo af hvor meget sygepleje, patienterne har brug for,” siger Michelle Gulbæk Servé.

Kun det livsnødvendige

Presset stiger yderligere, når sygeplejemanglen lukker senge på nogle afdelinger. For så bliver patienterne i stedet fordelt på andre afdelinger.

”På min afdeling har vi mellem otte og 13 patienter, der kommer ind til planlagte operationer hver dag. Hvis vi torsdag aften har fem ledige senge, bliver de ofte fyldt op med medicinske patienter i lånesenge. Når der så kommer 13 elektive, urologiske patienter ind næste morgen, kan det ende med, at vi får så meget overbelægning, at vi må flytte vores urologiske patienter til lånesenge på andre afdelinger, fordi der jo ikke er plads hos os,” siger Michelle Gulbæk Servé.

Det betyder, at patienterne, hvis sygdomsmønstre generelt er blevet mere komplekse, ligger på afdelinger, hvor sygeplejerskerne ikke har de specialiserede kompetencer, patienterne har brug for.

”Det øger risikoen for fejl. For at vi overser ting. Det betyder, at nogle patienter er indlagt længere, end de burde,” forklarer Michelle Gulbæk Servé og tilføjer:

”Vi føler et kæmpe ansvar og et stort pres. Vi bliver utrygge og bange for at begå fejl. Det bliver kun det livsnødvendige, vi når at tage os af. Mad og medicin. Og det kan hverken patienterne eller vi sygeplejersker holde til.” ●

LEDERNE SLÅR ALARM

Manglen på sygeplejersker er blevet så stor, at ledende sygeplejersker over hele landet står med permanent ubesatte stillinger eller må besætte stillinger med personale, der ikke har de nødvendige kvalifikationer.

Tekst ANNE WITTHØFFT • Foto ULRIK JANTZEN

”**V**i har hele tiden stillingsopslag ude. Det er en skarp konkurrence, og bare det at få ansøgere, når vi har slået en stilling op, er en kamp i sig selv.”

Sådan sagde Ditte Naundrup Therkildsen, oversygeplejerske på kræftafdeling X på Odense Universitetshospital, til Lederforeningens magasin Forkant i den nye oktoberudgave.

Inden sommerferien manglede afdelingen, der består af to sengeafsnit med 40 sengepladser og et ambulatorium med 100 daglige patienter og egen modtagelse, konstant 9-10 sygeplejersker.

Andre faggrupper dækker huller

Hen over sommeren forsøgte afdelingen at lappe hullerne i vagtplanerne med timelønnede tilkalddevikarer samt medicin- og sygeplejestuderende.

Derudover har afdelingen ansat en fysioterapeut, en ergoterapeut, en diætist og en tandplejer samt tre sygeplejesekretærer, der skal overtage mange af sygeplejerskernes administrative opgaver, bl.a. booke tider i ambulatoriet og bestille blodprøver. Social- og sundhedsassistenter er begyndt at hænge transfusioner op og tage blodprøver, og farmakonomer giver iv-medicin.

”Vi er nødt til at tænke sygeplejerskernes rolle anderledes, når der ikke længere er nok sygeplejersker til at tage sig af helhedspleje af patienterne,” fortæller Ditte Naundrup Therkildsen til Forkant.

”Alt, hvad der er generelle plejeopgaver, lægges på andre – men de specialiserede plejeopgaver som f.eks. kemoterapi og kræftmedicin kan ikke lægges på andre.”

Til *Sygeplejersken* fortæller hun, at ”lige nu går det – 7-9-13 – meget godt”.

”Men udfordringerne er ikke løst. Vi er stadig presset. Det er det muliges kunst. Hvis vi kunne få alle de sygeplejersker, vi ville have, så havde vi ikke ansat de andre faggrupper,” siger hun.

Trods de mange initiativer og kreative løsninger er det stadig svært at få vagtplanen til at gå op.

”Alene i forrige weekend (første weekend i oktober) var der rigtig meget personale, der var nødt til at tage dobbeltvagter og fortsætte fra nattevagt til dagvagt,” fortæller Ditte Naundrup Therkildsen.

Hun vurderer, at afdelingens tre ledende sygeplejersker i lang tid har brugt 80 pct. af deres tid på at få vagtplanen til at hænge sammen. Derfor er der for nylig blevet ansat en fjerde afdelingssygeplejerske. ©

LANDSDÆKKENDE PROBLEM

Mangel på sygeplejersker er en udfordring over hele landet. Det viser en undersøgelse fra Dansk Sygeplejeråd fra januar i år.

62 pct. af de ledende sygeplejersker i regionerne har inden for det seneste år haft problemer med at rekruttere personale med den ønskede profil.

28 pct. af de ledende sygeplejersker har haft udfordringer med at fastholde sygeplejersker.

Årsagerne er ifølge undersøgelsen lav løn, ringe faglige udviklingsmuligheder og dårligt arbejdsmiljø.

Lederforeningen i Dansk Sygeplejeråd oplever samtidig en stigning i antallet af ledere, der henvender sig, fordi de har svært ved at besætte ledige stillinger, og fordi det ofte ikke er muligt at finde kvalificeret personale, primært sygeplejersker.

Det har fået Lederforeningen i Dansk Sygeplejeråd til at sende et bekymringsbrev til samtlige hospitals- og koncernledelser i Danmark. I brevet står der bl.a.: ”Lederforeningen kan med bekymring konstatere en negativ udvikling i forhold til at sikre fuld og optimal bemanning på en række af hospitalernes afdelinger. Det handler både om at skulle sikre den konkrete vagtplanlægning på de enkelte hospitalsafdelinger og også mulighederne for at rekruttere og fastholde kvalificeret personale,” skriver Lederforeningens formand Irene Hesselberg.

Hun opfordrer på vegne af de ledende sygeplejersker til, at der iværksættes ledelsesinitiativer fra øverste ledelse, der kan medvirke til at ændre udviklingen.

”I lyset af den nuværende udvikling, der kan risikere at skade sundhedsindsatsen og potentielt desværre også selve patientsikkerheden, skal vi opfordre til, at der hurtigt iværksættes et overordnet arbejde med at ændre udviklingen.”

”DET HER ER BESTEMT IKKE DET SUNDHEDSVÆSEN, VI VIL HAVE“

Anders Kühnau, formand for Region Midtjylland og Danske Regioners chefforhandler på lønområdet, siger, at sygeplejersker bør have mere i løn. Men det skal ske på bekostning af andre faggrupper, siger chefforhandleren.

Tekst **HELLE LINDBERG** • Foto **MIKKEL BERG PEDERSEN**

”**D**et bekræfter desværre den udvikling, vi har kunnet se gennem flere år: Vi har massive udfordringer i forhold til at rekruttere sygeplejersker,” siger Anders Kühnau.

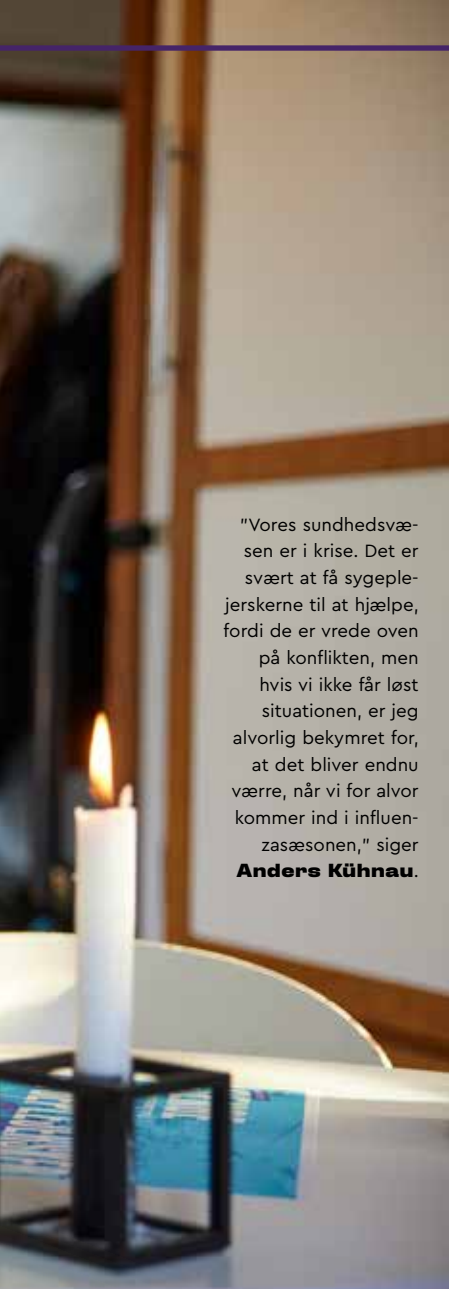
Han er regionsrådsformand i Region Midtjylland og chefforhandler for Danske

Regioner på overenskomstområdet. Under OK21 og den efterfølgende strejke var han således en nøglespiller i striden om sygeplejerskernes løn. Han er netop blevet præsenteret for de mange eksempler på alvorlige konsekvenser af den landsdækkende sygeplejerskemangel, som fremgår af de forrige sider.

Hvad er din umiddelbare reaktion, når du hører de her mange eksempler, jeg læser op?

”Det gør stort indtryk på mig, men det er desværre ikke overraskende. Jeg har som regionsrådsformand været rundt på hospitalerne i min egen region flere gange, og det er de samme ting, som sygeplejerskerne fortæller mig hele vejen rundt. Lige nu har vi så en ekstraordinært travl periode på akutmodtagelserne pga. RS-virus og usædvanligt mange akut syge.”

Men det er jo ikke kun akutmodtagelserne og de medicinske afdelinger – det er alle mulige forskellige afdelinger, og det er over hele landet.

"Vores sundhedsvæsen er i krise. Det er svært at få sygeplejerskerne til at hjælpe, fordi de er vrede oven på konflikten, men hvis vi ikke får løst situationen, er jeg alvorlig bekymret for, at det bliver endnu værre, når vi for alvor kommer ind i influenzasæsonen," siger **Anders Kühnau.**

"Det er akutmodtagelserne og de medicinske afdelinger, der især er pressede lige nu. Med det sagt, så er det helt rigtigt, at vi generelt har en kæmpe udfordring i forhold til at rekruttere sygeplejersker i hele sundhedsvæsenet. Det er også derfor, jeg har råbt op og sagt, at vi på nationalt plan skal have fokus på at løse den udfordring, vi står med lige nu. Det kommer til at koste penge, men vi bliver nødt til at handle."

Hvad skal vi gøre ved det? Er det her dét sundhedsvæsen, vi vil have?

"Nej, det er det bestemt ikke. Vi kan ikke på den korte bane rekruttere mange flere sygeplejersker, men vi har faktisk gjort en indsats for at rekruttere flere og har fået ca. 900 sygeplejersker i fuldtids-

stillinger ud af de 1.000, som var målsætningen for 2021. Det ændrer imidlertid ikke på, at behovet for flere stadig stiger, og vi bliver nødt til at indstille os på den virkelighed, der er. Det er ikke en virkelighed, hvor vi systematisk kan bede personalet om at arbejde mere. Det går ikke."

Du har for nylig bedt regeringen om hjælp til at oprette en krisekasse til sygeplejerskerne som en økonomisk gulerod, der skal få dem til at tage flere vagter. Er det ikke netop det samme som at bede dem om at arbejde mere?

"Jeg ked af, at mit forslag om en krisekasse af pressen er blevet udlagt som, at jeg udelukkende har fokus på den korte bane. Jeg har gjort rigtig meget ud af at understrege, at vi både bliver nødt til at løse de akutte problemer, vi står med nu og her, men at vi absolut også skal have fokus på den lange bane. Her mener jeg, det skal være den helt klare ambition, at sygeplejerskerne inden for en overskuelig fremtid ikke længere skal arbejde ekstra for at få enderne i sundhedsvæsenet til at mødes."

Hvordan gør vi det?

"Jeg ser det lidt som at koordinere en månelanding, men der er i hvert fald to ben i det: Vi skal afsætte flere midler til at rekruttere og fastholde sygeplejerskerne, og vi skal arbejde målrettet mod at fjerne noget af presset fra hospitalerne. Vi skal have fokus på forebyggelse og rehabilitering. Vi skal udforske flere af de løsninger og nye teknologier, som f.eks. kan nedbringe antallet af indlæggelser for ældre og kroniske patienter, og som vi allerede har set små eksempler på under covid-19."

Hvorfor efterlyser du flere penge til sygeplejerskerne netop nu?

Mange kalder det for "valgflæsk," men det har ikke noget på sig. For det første mener jeg, at en vis afstand til overenskomstforhandlingerne og strejken har været nødvendig. For det andet gik jeg f.eks. også til OK21-forhandlingerne med et klart ønske om, at sygeplejerskerne skulle have en større del af lønkronerne, men det kom vi desværre ikke igennem med. Vi kommer dog til at gå til OK24 med samme ambition."

Løn er en stor faktor i rekrutteringsudfordringerne. Du har for nylig udtalt, at vi ikke kommer uden om, at lønkagen skal skæres anderledes, hvis vi skal have ligeløn. Betyder det blot, at de eksisterende lønmidler skal fordeles anderledes eller mener du også, at der skal tilføres flere lønkroner?

"I bund og grund mener jeg ikke, at størrelsen på kagen er det afgørende. Faktum er, at der er nogle faggrupper, der skal have mindre mere og andre faggrupper, der skal have mere mere, hvis vi skal løse udfordringerne med ligelønnen."

Men størrelsen på kagen er vel netop ikke ligegyldig, når forslaget om et særligt lønloft til sygeplejerskerne ved OK21 blev afvist af lønmodtagergrupperne med den begrundelse, af man ikke ønskede en ulige fordeling af midlerne. Hvis der ikke bliver tilført flere lønmidler, ender vi så ikke bare samme sted ved OK24?

"Jeg tror på, at det er muligt at prioritere flere midler til udvalgte faggrupper inden for den eksisterende ramme. Jeg vil ikke ubetinget afvise, at der måske skal tilføres flere lønkroner til puljen, men det er jo i sidste ende ikke mig, der bestemmer det."

Men du anerkender, at sygeplejerskerne som faggruppe bør placeres på et højere løntrin?

"Jeg mener, at der skal afsættes mere i løn til sygeplejerskerne. Det vil vi gerne prioritere i regionerne, og det ville vi også gerne ved de overståede overenskomstforhandlinger. Det er bestemt mit ønske, at der vil blive afsat flere midler til dem ved OK24."

Anerkender du også, at de kvindedominerede faggrupper har et uligelønsproblem?

"Da den seneste lønkommission afleverede sin rapport i 2010, pegede den på, at der er en ulighedsproblematik i forhold til mandsdominerede og kvindedominerede fag. Nu bliver der nedsat en ny lønkommission, der skal give os helt fast grund under fødderne og udpege, præcis hvor udfordringerne er. Så ja, det anerkender jeg bestemt." ●

LØN ER EN DEL AF LØSNINGEN

"Alt det, vi har kæmpet for i mere end 50 år, bliver en væsentlig del af mit bagtæppe i lønstrukturkomitéen," siger formand for Dansk Sygeplejeråd, Grete Christensen.

Manglen på sygeplejersker udfordrer patientsikkerheden på landets hospitaler. Også i mange kommuner er sygeplejen presset. Og her er bedre løn en vigtig del af løsningen, mener formand for Dansk Sygeplejeråd.

Tekst ANNE WITTHØFFT • Foto NIKOLAI LINARES

Situationen med lukkede sengepladser og uforsvarlig patientsikkerhed rundt omkring i landet er ifølge formanden for Dansk Sygeplejeråd, Grete Christensen, resultatet af det, som sygeplejerskerne har råbt højt om i mange år. At der mangler sygeplejersker.

"Vi har talt ind i det, beskrevet det og dokumenteret det igennem mange, mange år. Alligevel er det som om, det først nu begynder at gå op for politikerne, hvor alvorligt det her er," siger hun.

Grete Christensen understreger, at det ikke kun handler om at rekruttere nye sygeplejersker, men også om at skabe nogle bedre rammer for de sygeplejersker, der lige nu arbejder under urimelige arbejdsvilkår.

"Sygeplejerskerne står med konsekvenserne for patienterne hver eneste dag. Og de må gå hjem fra arbejde med dårlig samvittighed eller frygt for at have glemt noget vigtigt, fordi der ikke har været tid nok," siger Grete Christensen.

Hun peger på, at situationen er blevet så alvorlig, at Danske Patienter, paraplyorganisationen for patient- og pårørende foreninger i Danmark, også er begyndt at

gøre anskrig om, at vi har nået en grænse i sundhedsvæsenet, som ikke er i orden.

"I stedet for at blive ved med at lade som om sundhedsvæsenet kan det hele, selvom der mangler sygeplejersker, er det vigtigt at få afstemt ressourcerne, så det ikke er den enkelte medarbejder, der skal prioritere, om det er den ene eller den anden patient, der skal hjælpes."

Dårlig løn skaber dårligt arbejdsmiljø

Grete Christensen peger på, at de hårde arbejdsvilkår gør, at lønutilfredsheden er vokset.

"Når det er så hårdt at gå på arbejde, skaber det en ond spiral, hvor mange forlader faget, fordi de ikke får en ordentlig løn. På den måde medvirker lønnen til, at arbejdsmiljøet bliver dårligere," lyder Grete Christensens ræsonnement.

"Derfor er mit vigtigste budskab til politikerne og arbejdsgiverne, at de er nødt til at se på alle muligheder for at gøre forholdene bedre for at kunne fastholde dem, der er der, og for at skabe nogle ordentlige rammer for de nye, der skal ind i faget. Man er simpelthen nødt til at give noget mere i løn for at fastholde medarbejderne."

"Samtidig er der brug for at kigge fremad og få løst de grundlæggende problemer med lønnen," siger Grete Christensen. Hun er overrasket over, at Anders Kühnau (S), regionsrådsformand i Region Midtjylland og chefforhandler for Danske Regioner på overenskomstområdet, i dette nummer af Sygeplejersken giver udtryk for, at det er muligt at prioritere flere lønkroner til udvalgte grupper, f.eks. sygeplejerskerne, inden for den eksisterende overenskomststramme.

"Jeg synes ellers, at han er kommet til en erkendelse af, at det regionale sundhedsvæsen, som han jo står som chefforhandler for, lider gevaldigt, og at han måske har trukket den for langt for at nå til den erkendelse," siger hun.

"Hvis man reelt skal gøre noget ved den del, så er løn en væsentlig del af det, og det er ikke nok at tage noget fra nogle for at give til andre. Ellers kunne vi lige så godt lade være med at lave lønstrukturkomitéen. Komitéen skal jo netop bruges til at skabe en forandring. Og det er afgørende, at der kommer nye penge i, så sygeplejerskerne og andre kvindedominerede fag kan blive flyttet op i lønhierarkiet." ●

• Dengang •

MÆND SKULLE AFHJÆLPE SYGPLEJERSKEMANGEL

Sygeplejerskemangel er ikke et nyt fænomen. Det oplevede Danmark også i bl.a. 1940'erne. I 1949 var ca. 1/3 af sygehusenes sygeplejerske- og elevstillinger ikke besat. Størst var sygeplejerskemanglen på sindssygehospitalet. For at få vagtplanerne til at hænge sammen ansatte sygehuse midlertidigt personale i form af privatsygeplejersker og ufaglærte sygehjælpere, og flere steder blev man nødt til at lukke afdelinger. Man forsøgte også at afhjælpe manglen ved for første gang at uddanne mænd som sygeplejersker. De første mandlige sygeplejerskelever startede i 1951 og blev en stor succes. På billedet ses fem af de syv

første mandlige sygeplejersker foran Rigshospitalet i 1954.

(tga)

FOTO: P. ANNE G. POULSEN

I strid med overenskomsten har sygeplejersker landet fortsat med at nedlægge arbejdet punktvis. Her foran Rigshospitalet.

ARBEJDSRETEN: Arbejdet skal holdes normaliseret

Arbejdsretten har endnu en gang pålagt medlemmer af Dansk Sygeplejeråd at holde arbejdet normaliseret, fordi de overenskomststridige arbejdsnedlæggelser fortsætter.

Tekst **ALEXANDRA PEDERSEN**

Den 7. oktober traf Arbejdsretten igen afgørelse om bod til medlemmer af Dansk Sygeplejeråd for at deltage i overenskomststridige arbejdsnedlæggelser. Samt at arbejdet skal genoptages og holdes normaliseret. Arbejdsretten

DSR har været indkaldt til fem møder i Arbejdsretten på baggrund af klageskrifter fra Danske Regioner og et møde på baggrund af klageskrift fra KL. Arbejdsretten traf hver gang afgørelse om, at Dansk Sygeplejeråd skal pålægge sine medlemmer at vende tilbage til arbejde og holde det vedvarende normaliseret, og om betaling af bod for at deltage i overenskomststridige arbejdsnedlæggelser.

understregede igen situationens alvor og udtrykte håb om, at de overenskomststridige arbejdsnedlæggelser stopper med det pålæg, som Arbejdsretten nu har givet.

Dansk Sygeplejeråd tager klart afstand fra de overenskomststridige arbejdsnedlæggelser og har gentagne gange opfordret alle medlemmer til at stoppe de overenskomststridige arbejdsnedlæggelser og holde arbejdet normaliseret.

Sygeplejersker, der har deltaget i nedlæggelser af arbejdet efter den 9. september, pålægges en bod på 86 kr. i timen. Alle sygeplejersker, der har deltaget i de overenskomststridige arbejdsnedlæggelser, kan ligeledes trækkes i løn

svarende til de timer, de har været væk fra arbejdet.

De overenskomststridige arbejdsnedlæggelser har fundet sted over hele landet, siden Folketinget ophøjede mæglingforslaget fra forligsmanden om overenskomstforhandlingerne til lov og dermed afsluttede strejken.

”Arbejdsretten understreger endnu en gang situationens alvor. I DSR gør vi alt, hvad vi kan, for at fredspligten bliver overholdt. Vi har gentagne gange taget klart afstand fra de overenskomststridige arbejdsnedlæggelser og kraftigt opfordret vores medlemmer til at holde arbejdet normaliseret, og det fortsætter vi med at gøre,” siger formand for Dansk Sygeplejeråd Grete Christensen. ●

LØNSTRUKTUR- KOMITÉEN KLAR TIL AT GÅ I GANG

Regeringen har lanceret kommissoriet for lønstrukturkomitéen. DSR-formand Grete Christensen er udpeget af FH til en plads i komitéen.

Tekst **LOTTE DAHLMANN** og **MAI BRANDI LUDVIGSEN**

Beskæftigelsesminister Peter Hummelgaard har offentliggjort kommissoriet for den lønstrukturkomité, som skal se på lønstrukturen på det offentlige område – herunder rammerne for sygeplejerskernes løn.

Formand for Dansk Sygeplejeråd, Grete Christensen, har fået tildelt en af pladserne på vegne af FH, og hun siger:

”Sygeplejerskerne har med sommerens strejke vist, hvor store frustrationerne er omkring sygeplejerskernes løn. Det understreger nødvendigheden af at få gjort noget ved den offentlige lønstruktur. Lønkommissionen viste i 2010, at særligt de kvindedominerede mellemlange, videregående uddannelser har et løn efterslæb i forhold til de mandsdominerede. Det er en af de ting, der bliver vigtigt at arbejde med for komitéen. Jeg forventer også, at der afsættes penge i Folketinget til at løfte nogle af disse grupper - måske ikke med ét slag men så over en periode. Hvis det

skal lykkes at ændre på de lønrelationer, der findes nu, er det vigtigt, at politikerne afsætter penge til at skabe en forandring. Ligestilling og ligeløn er en menneskeret, og derfor er det så vigtigt at kæmpe for, at vi også i Danmark kan leve op til disse rettigheder.”

Lønstrukturkomitéens anbefalinger skal ligge klar inden udgangen af 2022, og med regeringens lancering af kommissoriet er rammerne for arbejdet nu sat.

”Nu har vi en historisk chance for at få gjort op med den urimelige lønforskel mellem kvindedominerede fag og traditionelle mandsdominerede fag. Vi har i Dansk Sygeplejeråd kæmpet for det her i lang tid, og nu skal arbejdet blive til virkelighed. Det bliver der sat nogle gode og fornuftige rammer for med kommissoriet, hvor der blandt andet er fokus på uddannelsesniveau, opgaver og ansvar og på tjenestemandereformen fra 1969,” siger Grete Christensen. ●

DE SIDDER I KOMITÉEN:

- **Formand: Torben M. Andersen**, professor i økonomi.
- **Mona Larsen** (seniorforsker, VIVE)
- **Mette Ejrnæs** (professor i økonomi, Københavns Universitet)
- **Lisbeth Pedersen** (forsknings- og analysechef, VIVE)
- **Astrid Würtz Rasmussen** (lektor i økonomi, Aarhus Universitet)
- **Lars Andersen** (direktør og cheføkonom i Arbejderbevægelsens Erhvervsråd)
- **Henrik Bach Mortensen** (vicepræsident ALDE)
- **Lizette Risgaard** (formand Fagbevægelsens Hovedorganisation)
- **Rita Bundgaard** (sektorformand HK Stat)
- **Mona Striib** (forbundsformand FOA)
- **Grete Christensen** (formand Dansk Sygeplejeråd)
- **Claus Jensen** (formand Dansk Metal)
- **Lars Qvistgaard** (formand Akademikerne)
- **Jacob Holbraad** (administrerende direktør Dansk Arbejdsgiverforening)
- **Signe Friberg Nielsen** (direktør Medarbejder- og Kompetencestyrelsen)
- **Michael Ziegler** (formand for KL's Løn- og Personaleudvalg)
- **Anders Kühnau** (formand for Regionernes Lønnings- og Takstnævn)

3,5 mio.kr.

Det beløb har Aalborg Universitetshospitals Forskningsenhed for Klinisk Sygepleje fået som en merbevilling fra Region Nordjylland/AUH.

Leder af forskningsenheden, Mette Grønkjær, forklarer, at de nye forskningsmidler skal bruges til dels at identificere situationer, hvor kliniske sygeplejersker oplever, at man gerne ville have ydet en bedre sygepleje, og dels skal udvikle initiativer, der kan styrke den grundlæggende sygepleje i fremtiden.

”I et moderne sundhedsvæsen med korte indlæggelsestider og mange ambulante behandlinger har sygeplejersken ofte kun begrænset tid til at afdække patientens forventninger, ønsker og behov, opbygge en relation, etablere et trygheds- og tillidsforhold samt formidle information og vejledning til patienten. Det øger risikoen for mangelfuld sygepleje, utilsigtede hændelser og forlængede hospitalsophold, men er også forbundet med en betydelig, økonomisk byrde for sundhedssystemet,” forklarer Mette Grønkjær om baggrunden for behovet for mere forskning i klinisk sygepleje.

Projektet udgår fra Region Nordjyllands tværinstitutionelle forskningsprogram 'Fundamentals of Care' og involverer forskingssamarbejde med regionale, nationale og internationale partnere.

jlu

Region Sjælland indfører navnebeskyttelse

Medarbejdere på sygehuse og i psykiatrien skal beskyttes bedre mod patienter, der opsøger og chikanerer dem privat. Derfor vil Region Sjælland give mulighed for, at sundhedsmedarbejdere fra 2022 kan registrere sig med initialer eller tjenestenummer i journalerne. Ifølge DR vil Region Sjælland forsøge at få de øvrige regioner med i en fælles ordning.

Initiativet fra Region Sjælland kommer efter, at en ny bekendtgørelse har givet mulighed for, at medarbejdere i sundhedsvæsenet fremover kan bruge initialer eller anden entydig identifikation ved journalføring. Der er altså intet, der forhindrer de øvrige regioner i at følge efter.

mlu

BORNHOLM KALDER SENIORERNE

Seniorsammenslutningen indbyder alle medlemmer til at tage med på højskole til august næste år.

Seniorsammenslutningens højskole, landsmøde og generalforsamling finder sted næste år i uge 33, fra den 14.-20. august.

Stedet er Bornholms Højskole, Almindingsvej 35, 3720 Aakirkeby, og ugeemnet er: 'Bornholms natur og kultur'.

Tilmelding

Tilmelding kan ske allerede nu og senest den 1. december 2021 ved henvendelse direkte til højskolen på kontor@bornholmshojskole.dk eller via telefon 5697 4077.

Oplys ved tilmeldingen, at du er seniorsygeplejerske samt dit medlemsnummer.

Du kan tage en ledsager/veninde med.

Priser pr. person for deltagelse i højskoleopholdet:

- Enkeltværelse u. bad kr. 5.100,-
- Dobbeltværelse m. bad kr. 5.150,-
- Dobbeltværelse u. bad kr. 4.650,-

I forbindelse med kursustilmelding kan de, der kommer med færgе, ønske at blive afhentet på havnen.

Det fulde kursusprogram kan fås ved henvendelse på kontor@bornholmshojskole.dk eller ved henvendelse på telefon. 5697 4077.

Sygeplejefaglig dag

Den sygeplejefaglige dag med generalforsamling finder sted onsdag den 17. august kl. 10.00-16.00. Ønsker man kun deltagelse i den sygeplejefaglige dag, er prisen 400 kr., som betales ved tilmelding. Oplysninger om fagdagens program og om tilmelding følger.

SYGEPLEJERSKE AD OMVEJE, MEN I DAG KLINISK SYGEPLEJESPECIALIST I PSYKIATRIEN

Besmir Xhani har med succes kombineret sin sygeplejeuddannelse med en HD-uddannelse. Det har givet ham kompetencer til at behandle og udnytte alle de data, der dagligt genereres i sundhedsvæsenet. Og han vurderer, at mange i sundhedssektorens ledelseslag kan drage nytte af mere viden om forretnings- og organisationsforståelse.

Tekst: **Christian Rahbek** Foto: **Kristian Holm**

Besmir Xhani er uddannet sygeplejerske og arbejder på Psykiatrisk Center Glostrup, hvor han beskæftiger sig med data-analyser, der danner basis for udvikling og forbedringer i den kliniske sygepleje i psykiatrien.

At han mestrer dette, skyldes ifølge Besmir, at han på HD-uddannelsen på Copenhagen Business School (CBS), har fået en række værktøjer, der hjælper ham med at sætte erfaringer, indsigt og data fra den praktiske sygepleje ind i et større operationelt perspektiv.

"Sundhedssektoren består jo af en masse virksomheder, som bortset fra deres afhængighed af offentlige bevillinger fungerer som mange andre virksomheder. Medarbejdere skal løse opgaver og gennemføre projekter, økonomien skal styres, produktivitet og kvalitet skal sikres, arbejdsgange forbedres osv. Derfor giver det også god mening, at medarbejdere, der arbejder med at lede og udvikle sundhedssektoren, er ordentligt klædt på. Og det mener jeg absolut HD-uddannelsen kan bidrage til", forklarer Besmir Xhani, Klinisk Sygeplejespecialist på Psykiatrisk Center Glostrup, Region Hovedstadens Psykiatri.

Sygeplejerske ad omveje

Vejen til sygeplejeuddannelsen har for Besmir Xhani været noget anderledes end den normale. Da han i 2000 som 14-årig kom til Danmark fra Albanien som uledsaget flygtning, lå det ikke umiddelbart i kortene, at han skulle være sygeplejerske. De to første år tilbragte han i et asylcenter og derefter nogle år hos en dansk plejefamilie.

"Det var ikke helt let. Jeg tog 9. og 10. klasse, men mine danskundskaber var for dårlige til, at jeg kunne komme i gymnasiet. Det betød, at jeg ikke kunne blive sygeplejerske på den normale måde, men via en omvej over SOSU-uddannelserne lykkedes det alligevel", fortæller han.

Og at han endte som sygeplejerske i psykiatrien er ikke helt tilfældigt.

"På min rejse gennem asylsystemet og i andre sammenhænge har jeg mødt mange mennesker med ondt i sjælen. Og deres særlige behov for omsorg blev afgørende for, at jeg valgte at arbejde i psykiatrien", forklarer han.

Ambitioner om noget mere

Siden Besmir blev færdig med sin sygeplejerskeuddannelse har han sjældent set sig tilbage. Løbende har han søgt nye udfordringer og haft forskellige stillinger med ledelsesansvar. Med hastige skridt bevægede karrieren sig mod sundhedssektorens maskinrum.

"Jeg fik interesse for strategiarbejde, innovation og it. Og for hvordan økonomiske, teknologiske og samfundsmæssige forhold har indflydelse på sygeplejens praksis. Men for at kunne arbejde professionelt med det, havde jeg behov for nye kompetencer og nye værktøjer. Og dem fandt jeg på HD-uddannelsen", fortæller han.

Opfordrer andre til at gå nye veje

Besmir Xhani har altid søgt nye udfordringer i sit arbejdsliv, og han kan kun opfordre andre med ambitioner og gåpåmod til at afsøge mulighederne for at erhverve nye og måske anderledes kompetencer, end der er tradition for i sundhedssektoren.

"Der vil altid være brug for medarbejdere, der med afsæt i deres sygeplejefaglighed bygger nye kompetencer på. Det vil bidrage til yderligere forbedringer af sundhedsvæsenet. Så hvis man ønsker at forny sit arbejdsliv, kan jeg kun opfordre til at undersøge de mange muligheder for efteruddannelse. Og her er HD efter min vurdering et rigtigt godt bud", slutter han.

HD-uddannelsen er en bred økonomisk efteruddannelse, som giver dig kompetencerne til at forstå og drive enhver organisation.

Vil du høre mere, om hvordan HD-uddannelsen kan gavne dig og din karriere? Så kom med, når CBS HD inviterer til online Åbent Hus om HD1 den 12. januar 2022.

LÆS MERE PÅ HD.CBS.DK

ANNONCE

MEDLEMSTILBUD

FÅ SKRÆDDERSYET RÅDGIVNING

Lån & Spar Bank tilbyder Pro Rådgivning baseret på konkret, faktuel indsigt i sygeplejerskers arbejdsvilkår og økonomi.

dsr.dk/rabatter

MEDLEMSTILBUD

GENVEJ TIL 6.000 BOLIGER

Som medlem af PKA har du adgang til 166 boligjendomme med ca. 6.000 boliger fordelt over hele landet. Ledige boliger tildes blandt boligansøgere efter pensionskassens tildelingsregler.

dsr.dk/rabatter

ANNONCE

JEG SENDER EN FLASKE- POST FRA DE SYGES RIGE

Værdier som ro og nærvær er truet i en tid, hvor alt skal gå hurtigt, og behandlingsniveauet er meget højt. Det går ud over sygeplejerskernes ve og vel - og kan påvirke patientforløbene, oplever sygeplejerske **Kirsten Bühler**.

Tekst **LAURA ELISABETH LIND**
Foto **PER MORTEN ABRAHAMSEN**

“Jeg har skrevet en flaskepost fra de syges rige”.

Sådan lød ordene på sygeplejerske Kirsten Bühlers Facebook-side den dag, hun delte sit debatindlæg i Altinget 'Den barmhjertige samaritaner er udmattet, slidt, desillusioneret og vred'.

Debatindlægget, eller flaskeposten, som hun kalder det, er blevet delt over 300 gange fra Dansk Sygeplejeråds Facebook-side. Det handler om den sorg, vrede og afmagt, som hun og andre sygeplejekolleger mærker på egen krop i denne tid. En tid, hvor sygeplejerskers løn og arbejdsforhold i den grad er oppe at vende, og hvor en lang strejke på et splitsekund blev fløjtet af med et indgreb fra regeringen - uden udsigt til bedre løn eller arbejdsvilkår.

“Jeg kunne mærke på mine kolleger, at mange var frustrerede og følte en sorg, vrede og en afmagt over ikke at blive hørt. Vi hospicesygeplejersker kunne ikke strejke, men vi er også underlagt den øgede optimering, hvor alt skal gå så stærkt, at vi bliver udmattede, slidte og trætte. Og i sidste ende kan det påvirke patientforløbene,” siger Kirsten Bühler, der har været i sygeplejefaget i snart 20 år - de sidste 10 år på hospice.

Det undrer hende, at sygeplejerskers ord ikke gør mere indtryk på befolkningen og beslutningstagerne.

“Det er os, der står midt i den virkelighed, der rammer os alle før eller siden i de syges rige: Afmagt, smerte,

“
Jeg savner den
åndelige dybde

funktionstab, lidelse og død. Indsigt og magt er blevet adskilt i vores samfund. Og det ser jeg som et demokratisk problem.”

Hvor er de kristne værdier?

Kirsten Bühler er frustreret over, at de kristne kerneværdier som næstekærlighed, lighed og barmhjertighed, som sygeplejen oprindeligt bygger på, er svære at få øje på i dag. Hun har de sidste år oplevet at modtage patienter, der kommer fra et accelererende fokus på undersøgelser og aktiv behandling i hospitalsverdenen - et fokus, som kan ende med at true centrale hospicedyder som ro og nærvær og et fokus på lindring, væren, stjernestunder og afrunding af livet.

“Vi står i stigende grad med patienter og pårørende, der aldrig falder til ro, og hvor døden kommer som en uvelkommen overraskelse. Det medfører ofte komplicerede sorgforløb, når afdøde er bisat,” siger Kirsten Bühler.

Hun ville ønske, at de oplevelser af den sidste tid kom mere frem i debatten.

“Den afdøde har ikke en stemme længere. Men det har vi hospicesygeplejersker. Og her må jeg bare sige, at den verserende debat er skæv, når den mest af alt handler om sygeplejerskernes lønsedler. Debat om løn er vigtigt. Men det er også vigtigt, at vi har nogle rammer, som vi kan være sygeplejersker i, hvor vi kan holde fast i værdier som næstekærlighed, lighed og barmhjertighed, så vi i sidste ende får skabt gode patientforløb. Jeg savner den her åndelige dybde, som faget bundler i. Og den debat kommer ikke nok frem i lyset,” siger hun og tilføjer:

“Derfor sender jeg en flaskepost fra de syges rige. Så håber jeg, at nogen samler den flaskepost op.”

Kirsten Bühler, sygeplejerske på Sankt Lukas Hospice, er frustreret over ikke blive hørt af befolkningen eller politikerne. Derfor har hun skrevet et debatindlæg - en flaskepost - til Altinget, hvor hun sætter ord på den virkelighed, som hun oplever: en fortravlet virkelighed, hvor kerneværdier som næstekærlighed og barmhjertighed er svære at få øje på.

Menopausen – en arbejdsmæssig udfordring

Af **HENRIETTE DUERLUND RASMUSSEN**, sygeplejerske, **IDA JOHANNE KAAE**, sygeplejerske, og **JETTE MARCUSSEN**, postdoc

Menopausen kan påvirke sygeplejerskers arbejde negativt. Et internationalt review i Pubmed.gov – 'Using digital Health Technologies to manage the psychosocial symptoms of menopause in the workplace: a narrative literature review. Issues in Mental Health Nursing' – beskriver sygeplejerskers oplevelser med menopausens indflydelse på arbejdslivet. Her påpeges, at menopausen i 2021 stadig er stigmatiseret og besværliggør sygeplejen. På trods af at humor benyttes som redskab til at italesætte synlige gener, står mange sygeplejersker i situationer, hvor fokus på vigtige opgaver udfordres pga. manglende nattesøvn og overskud. Nogle

oplever endvidere at kæmpe i stilhed med psykiske gener som angst og stress som følge heraf.

Dette bakkes op af fokusgruppeinterview fra et bachelorprojekt, der bidrager med viden til international forskning. Her udtaler danske sygeplejersker, at det kan være svært at møde veloplagt på arbejde, når man har det fysisk og psykisk dårligt pga. menopausens indflydelse og fortsat skal præstere på lige fod med resten af personalet i et travlt sundhedsvæsen.

Sygeplejen udfordres, men i Danmark findes der aktuelt ikke anbefalinger til, hvordan disse udfordringer skal tackles

på en arbejdsplads. Det gør der derimod i Storbritannien. Derfor lægger nogle afdelingssygeplejersker i det engelske sundhedsvæsen stor vægt på, at arbejdslivet tilpasses efter den enkelte sygeplejerskes behov.

En lignende løsning søges af de interviewede danske sygeplejersker. De udtrykker et behov for individuelle løsninger og fleksibilitet omkring arbejdstider og -opgaver. Måske var det en idé at udforme lignende anbefalinger til de danske sygeplejersker i håb om at undgå negligering af sygeplejerskers ændrede behov, eventuelle sygemeldinger og i sidste ende mistet arbejdskraft?

KOMMENTAR TIL HØRT I SYGEPLEJERSKEN NR. 11/2021.

Bekymring for fremtiden

Af **TINA THORBORG**, sygeplejerske, cand.cur. og forskningsassistent, Aarhus Universitetshospital

I *Sygeplejersken* nr. 11/2021 fortæller sygeplejerskestuderende Maria Therese Germundson om sin tvivl om at fortsætte på sygeplejestudiet.

Jeg er bekymret. Bekymret for, hvordan vores sundhedsvæsen skal se ud i fremtiden. Marias ord giver stof til eftertanke, ikke mindst når jeg snakker med sygeplejerskestuderende på min afdeling. Flere studerende fortæller, at de er i tvivl om, om de bør færdiguddanne sig som sygeplejerske, og flere er ved at undersøge, hvad de ellers kan læse.

Der er faktisk noget om snakken, for ifølge forskningsleder, lektor og ph.d. Vibeke Røn Noer viser nylige forsknings-

resultater, baseret på sygeplejerskestuderende fra VIA University College, bekymrende tal ift. fastholdelse af fremtidens sygeplejersker.

Jeg efterlades med en kæmpe ærgrelse. For det er virkelig en skam. Uddannelsen og faget er et godt valg, men desværre er arbejdsvilkårene for sygeplejersker ikke de bedste. Det er naturligvis forståeligt, at studerende ikke ønsker et arbejde med dårlige arbejdsvilkår. Derfor håber jeg på en forstærket, politisk indsats på både uddannelsesområdet og arbejdsmarkedet i fremtiden.

Når det er sagt, ønsker jeg at minde kommende og nuværende kolleger om, at

der heldigvis findes mange, gode oplevelser som sygeplejerske, og derfor kan jeg anbefale sygeplejestudiet. Studiet åbner for mange veje, og det er et fag, hvor du hele tiden kan udvikle dig som person og fagperson samt søge nye udfordringer. Sygeplejestudiet er et grundfundament, hvor du kan bygge ovenpå med specialer, bl.a. inden for intensiv og psykiatri, samt diverse videreuddannelser. Det gælder blot om at finde sin plads i faget.

Samfundet har brug for flere, dygtige sygeplejersker. Derudover vil man som sygeplejerske blive en del af landets mest troværdige faggrupper, og det er da noget at være stolt af.

Logbog fra en supertanker

Af **HANNE KROGH**, kreds næstformand, DSR Kreds Hovedstaden

Jeg står på kajen og kigger op på den supertanker, jeg har sejlet med i godt fire år.

Det har været en rejse på godt og ondt, og både corona og en langtidssygemelding har præget min vagt.

Jeg blev valgt ind i DSR Kreds Hovedstaden for fire år siden, bl.a. på løftet om at vende supertankeren.

Lad mig lige slå fast: Der er intet galt med en supertanker, så længe lasten er trimmet, besætningen kan løse de påkrævede opgaver, og kursen er klar for alle.

På min vagt har jeg bl.a. igangsat TRIO-møder, udviklet nye partner-

skaber, sikret FH en lokalafdeling på Bornholm og mødt et hav af unge studerende, der bliver holdt oppe af en god faglig ballast og viljen til at lønforhandle.

Men der har også været store skvulp undervejs og dage, hvor jeg hverken har kunnet spore fremdrift eller klar kurs.

Jeg har i løbet af de fire år været i dialog med rigtig mange medlemmer med mange spørgsmål til hverdagen på arbejdspladsen. Spørgsmål og frustrationer, der ligger meget langt fra DSR's fokus. For lang afstand udvander kommunikationen.

Jeg har til tider oplevet en hård tone

på min vagt. Jeg håber, at de næste, der påmønstrer supertankeren, vil forbedre tonen og arbejde for en fælles kurs. Jeg synes dog, at den nuværende kaptajn skal blive på broen.

Supertankeren skal være en arbejdsplads, hvor alle spiller hinanden gode. Anerkendelse, ansvar og tillid skal være kompetencer, som alle ombord deler. Fælles kurs kræver samarbejde og en tillidsfuld kommandovej. Uden den sejler supertankeren bare rundt på dybt vand.

Så til jer, som kan stemme til november. Sæt kryds og giv tro, håb og kærlighed til faget.

God vind til alle jer, der stiller op.

”Tak, fordi du ser mig”

Af **CHRISTINA FRIIS KNUDSEN**, sygeplejerske og kandidatstuderende

At se mennesket bag diagnosen er noget man lærer på sygeplejeuddannelsen, og som virker så selvfølgeligt. Alligevel hører jeg til stadighed patienter blive omtalt som deres diagnose – som om det er én og samme ting.

Det er ikke længe siden, at jeg overhørte en læge omtale en patient som ”pancreatitten på stue 5”. Denne sætning fik mig til at tænke på en oplevelse, jeg havde som studerende, og hvorfor jeg aldrig selv ville tage de ord i min mund.

I løbet af min sidste klinik som studerende blev jeg kontaktsygeplejerske for en kvinde, der led af skizofreni. Denne

kvinde var genganger på afdelingen, og jeg hørte ofte mine kolleger sukke, når det endnu en gang ikke var lykkedes kvinden at overholde en indgået aftale. Det kunne være om et bad, medicin etc. Det blev nævnt, at hun var for syg til at kunne indgå i behandlingen. Underforstået at der ikke var noget at gøre.

Jeg brugte flere timer med hende hver dag, hvor vi snakkede om løst og fast. Vores relation blev stærkere dag for dag, og vi kom til et punkt, hvor jeg kunne spørge til de aflyste aftaler, uden at hun lukkede ned for samtalen. Hun lukkede mig ind i sin livsverden, og

jeg fik et indblik i de tanker, der holdt hende tilbage fra at tage imod hjælp. På den måde fik vi åbnet op for noget, der kunne arbejdes med.

Dagen inden hun skulle udskrives, sad vi som så mange gange før og talte sammen. Pludselig stoppede hun sin talestrøm og sagde til mig: ”Tak, fordi du ser mig”. Jeg kan huske, at jeg blev helt overrumplet, men jeg har tænkt meget over den sætning siden. For selvom tingene går stærkt, og vi skal have krydset vores opgaver af på vores lister, så sidder der et menneske foran os, som vi ikke må overse.

De nominerede til Athena Prisen 2021 er ...

Der bliver kigget efter bæredygtighed, innovation og kreativitet, når det faglige bedømmelsesudvalg nominerer indsatser til den faglige pris, Athena Prisen. I år handler de fem nominerede indsatser om: Genbrug af batterier, tidlig opsporing af astma, mundpleje, en benskinne i pap og en kateterbuks.

Sundhedsplejersker har udviklet astmaindsats

Hvis børn med astma er velregulerede i deres behandling, kan de blomstre og udvikle sig som deres jævnaldrende. Ud fra den tanke har to sundhedsplejersker fra Sundhedsplejen i Randers Kommune udviklet en særlig astmaindsats, der bl.a. skal klæde personalet i dagtilbud på til at kunne reflektere over og opspore tidlige symptomer på astmatisk bronkitis hos børn. Sundhedsplejerskerne har foreløbigt holdt oplæg i 25 ud af ca. 70 daginstitutioner.

Resultatet er, at flere børn i kommunen er blevet diagnosticeret tidligt med astmatisk bronkitis, ligesom de allerede diagnosticerede børns behandling er blevet optimeret. Astmaindsatsen kan nemt overføres til andre kommuner, og dermed kan man løfte kvaliteten af tilbuddet til alle danske astmabørn.

Indsatsen handler om FN's verdensmål nr. 3 om sundhed og trivsel og verdensmål nr. 10 om mindre ulighed.

”Et bredt projekt med stort potentiale for et godt børneliv trods kronisk sygdom. Det er tværfagligt, og det rammer regioner, kommuner, familier, skoler og institutioner.”

Citat fra bedømmelsen

Batterier i smertepumper kan genbruges

En sygeplejerske fra COPA Anæstesiologisk-Intensiv Afdeling V på Odense Universitetshospital har afprøvet forskellige måder at genbruge batterier i PCA-smertepumper. Tanken er, at hverdagsbesparelser bliver miljøbesparelser på verdensplan.

I 2020 brugte opvågningen på OUH ca. 6.000 batterier til smertepumper. De foreløbige resultater har vist en forbedret udnyttelse af batterierne på 66 pct. ved genbrug. Indsatsen viser, at man kan spare, uden det går ud over patienterne, og at der er muligheder for besparelser, hvis man løbende arbejder med udvikling inden for ansvarligt forbrug og produktion.

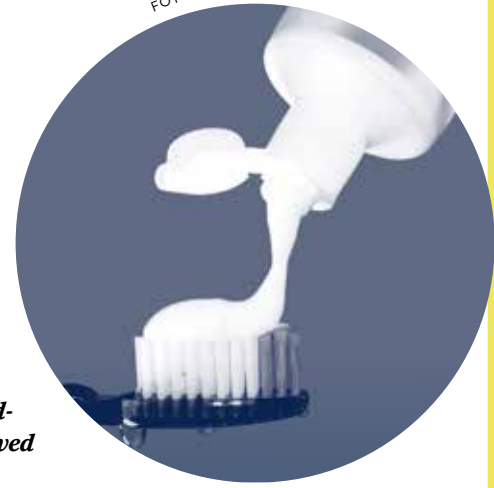
Indsatsen handler om FN's verdensmål nr. 12 om ansvarligt forbrug og produktion.

”Projektet har potentiale, da der bliver anvendt mange batterier i sundhedsvæsenet, og det er et godt eksempel på, hvordan man kan anvende ressourcerne bæredygtigt.”

Citat fra bedømmelsen

Systematisk mundpleje inden operation forebygger infektioner

Systematisk mundhygiejne inden operation kan reducere antallet af infektioner med 50 pct. Det viser forskning på Aalborg Universitetshospital, som en sygeplejerske har været involveret i. Hun har gennem en årrække sat mundhygiejne og vigtigheden heraf på dagsordenen lokalt såvel som nationalt for at forebygge infektioner hos patienter og øge livskvaliteten under indlæggelse.

Den dokumenterede effekt af systematisk tandbørstning demonstrerer vigtigheden af

at sætte fokus på og prioritere patienternes fundamentale behov til gavn for såvel patienternes livskvalitet såvel som patientsikkerheden.

Indsatsen handler om FN's verdensmål nr. 3 om sundhed og trivsel.

"Hun har vedvarende sat fokus på betydningen af grundlæggende sygepleje bl.a. ved at udarbejde en klinisk retningslinje."

Citat fra bedømmelsen

Engangs-"braunskinne" i pap forbedrer lejrning

En sygeplejerske på opvågningen på Aalborg Universitetshospital har udviklet et lejringsredskab i pap til erstatning for den kendte braunskinne i metal. Metalskinnen er nemlig ikke brugbar til alle patienter, og den skal ofte stables med flere puder og tæpper, før der opnås en rigtig stilling for det ben, der skal eleveres. Papredskabet er nemt at folde, og patientens ben hviler bedre på denne. Patienten kan beholde den, og den kan efter brug gå i papgenbrug. Den er udviklet i samarbejde

med Idéklinikken i Region Nordjylland og har været afprøvet på patienter.

Indsatsen handler om FN's verdensmål nr. 3 om sundhed og trivsel og verdensmål nr. 12 om ansvarligt forbrug og produktion.

"Smart papløsning, der har potentiale både på sygehuse og i hjemmeplejen. Den er relativt let skalerbar og nem at implementere. Nogle gange er det simple det bedste."

Citat fra bedømmelsen

Kateterbukse til mænd giver tryk og velvære

En sygeplejestuderende fra Region Nordjylland har udviklet en bukse til mænd med kateter a demeure. De forhindrer træk og ryk i kateterslangen med ubehag og risici til følge. De har en fikseringsløsning til slangen i linningen, inderlommer til opsamlingsposen og er nemme at åbne op i siden af buksebenet – hvilket især er en hjælp ved tømningerne.

MindYouSolutions kateterbukser produceres bæredygtigt ansvarligt, da de kan genbruges, og den nyuddannede sygeplejerske har siden stiftet en virksomhed, som er ved at sætte bukserne i produktion. Bukserne vil kunne bruges i såvel hospitalsregi som i primær sektor.

Indsatsen handler om FN's verdensmål nr. 3 om sundhed og trivsel, verdensmål nr. 5 om ligestilling mellem kønnene og verdensmål nr. 12 om ansvarligt forbrug og produktion.

"En konkret sygeplejeproblemstilling, som driller i hverdagen, bliver på systematisk og innovativ vis løftet til et konkret produkt. Og så er det et ungt talent, som har fået sit projekt ud over rampen."

Citat fra bedømmelsen

ATHENA PRISEN

»Athena Prisen – gør verdensmål til hverdagsmål" er Dansk Sygeplejeråds og Bauta Forsikrings faglige pris. To sygeplejefaglige indsætter bliver i 2021 belønnet med hver 50.000 kr. til udvikling af indsatsen. Kriteriet er, at bæredygtig udvikling og FN's verdensmål er omsat til lokale mål og handlinger. Athena Prisen er opkaldt efter Florence Nightingales ugle. Athena er også navnet på den græske gudinde for visdom, og samtidig symboliserer uglen klogskab.

I november bliver der kåret to vindere, som får prisen overrakt på arbejdspladsen.

Læs mere om bedømmelsesudvalget, kriterierne, de 11 indstillede indsætter, sidste års vindere og meget mere her:

dsr.dk/athena

Forbundet A F sygeplejen

VENINDER FOR LIVET. Sygeplejestudiet blev det fundament, deres venskab er bygget på. De startede som elevkammerater på sygeplejeskolen i 1967 og blev siden hen faste bestanddele af hinandens liv. ”Papegøjerne” har holdt sammen i mere end et halvt århundrede.

Tekst **MARIA KLIT** • Foto **CLAUS BECH**

Den 2. januar 1967 mødte syv unge piger op sammen med resten af hold A67 til deres første undervisning på den daværende Frederiksborg Amts Sygeplejeskole. I 1970 tog de deres sidste eksamen, og siden da har de mødtes én gang om måneden.

Sonja, Annelise, Kirsten V., Karen, Jette, Kirsten T. og Lisbet er ikke bare gamle elevkammerater. De er hinandens livsvidner og veninder for livet. Selv kalder de sig Papegøjerne, og *Sygeplejersken* er taget til Hillerød for at møde dem.

De har set det hele

Det er en smuk og solskinsrig eftermiddag i august. Solen står højt på himlen over landstedet Bendtsgaard, da jeg kører ind på gårdspladsen. Vi er hos Lisbet, og da jeg træder indenfor i de lavloftede stuer, sidder en flok gamle veninder så dybt begravet i en livlig snak, at de knapt opdager, at jeg er dukket op.

Jeg er ankommet midt i et overdådigt ostebord, og et par søvnige fluer summer rundt over tallerkenerne. Lisbet henter

Navnet Papegøjerne kommer af, at gruppens ægtemænd mente, at pigerne snakkede lige lovlig meget.

resolut en fluesmækker i en af landstedets tilstødende stuer, mens hun får drøje hug for sine købeflutes.

”Må vi lige bede om de hjemmebagte,” bliver der råbt fra den anden ende af bordet. Tonen er drilsk og bramfri, det mærker man med det samme. Selvom det snart er 10 år siden, at Kirsten V. som den sidste gik på pension, så er sygeplejen helt tydeligt i frisk erindring. På den ene side af bordet er der gang i en livlig diskussion om forflytningsteknikkens udvikling, der kulminerer i en anekdote om en ældre herre, der krævede en lille smule ekstra.

”Han var ikke høj, men han var bred! Jeg tror, vi var fire kvinder om at trække ham op, mens han lå dér og sagde ’alle mine hvide svaner,’” imiterer Annelise højtideligt, og så bryder hele bordet sammen af grin.

På den anden side af bordet handler snakken om, at en fælles bekendt er gået bort for nylig. Og sådan spænder historierne omkring bordet over et helt liv. Fra ungdomsminder over karriereerfaringer og til livets afslutning. Denne her venindeflok har set det hele.

Hinandens supervisorer

Historien om Papegøjerne starter på sygeplejeskolens elevgang, hvor de boede hele deres studietid. Dengang var der bopælspligt på sygeplejeskolen, og det krævede en vielsesattest at få lov at bo ude i byen.

Først gik de på forskole i fem måneder, så sygeplejeskole i to måneder og derefter kom de ud som elever. Nogle af dem fik efter blot en måned ansvaret for op til 30 patienter på en afdeling.

”Nyopererede, dødsyge patienter på en medicinsk afdeling, vel at mærke. Og vi var bare 18-19 år,” siger Lisbet.

Trods grænseoverskridende patienter og voldsomme oplevelser var der ikke noget, der hed egentlig supervision dengang.

”Vi var jo i mesterlære. I dag kommer de studerende ud efter at have læst i 3½ år på studiet, men de tør ikke gå på arbejde. De er hamrende dygtige, men de er bange for patienterne, for de har ikke haft nok med dem at gøre,” siger Sonja.

”Vi havde hinanden. Uanset hvornår vi kom hjem fra vagt, var der jo altid én, der var oppe. Der var altid nogen, der havde tid til en kop kaffe ude på gangen,” siger Lisbet.

”Ja, og så kom der lige én mere forbi, og pludselig sad man 10 mennesker på gangen og snakkede,” husker Annelise.

Glæderne, sorgerne, succeserne og de fra tid til anden voldsomme oplevelser. Det hele blev talt igennem på kryds og på tværs. Ingen fik lov at gå alene og putte med noget. Det gav et sammenhold og en tryghed, som de sygeplejestuderende mangler i dag, mener de.

”Jeg havde med studerende at gøre i årene op til min pension, og forskellen på os og dem er, at i dag går de hjem fra arbejde til en tom lejlighed eller til mænd og børn, der stiller krav til dem. De får aldrig læsset af. De krakelerer, de går ned og de bliver kede af det. Det er simpelthen så synd for dem,” siger Kirsten V.

Nonnen og Nattens Dronning

Under uddannelsen var det ofte natrisserne, de ansvarshavende natsygeplejersker, der holdt opsyn med pigerne. Dem, man kun-

ne gå til, når det virkelig brændte på. Men det foregik ikke som den vejledning, man kender i dag, erindrer Annelise.

”Engang ringede jeg ned og spurgte om hjælp, fordi jeg stod med en patient, der blødte. ”Hvor meget,” lød det helt køligt. ”Når det løber ned fra anden sal, så kommer jeg op og kigger!” fortæller hun.

Ingen ved bordet husker natrissernes rigtige navne, for de gik under øgenavnene ”Nonnen” og »Nattens Dronning”. To ældgamle koner, der boede i lejligheder på sygehuset. I Papegøjernes erindring var de kæmpestore, skræmmende og havde hverken mænd eller børn, men i virkeligheden var de nok nærmere helt almindelige midaldrende kvinder, medgiver de.

”Men når man selv er bare 20 år, så er det jo godt det samme,” lyder det grinende fra Jette.

Babysittede på skift

De næste par timer handler om alle de gode historier. Om revnede bukser som følge af at måtte planke den over muren til elevgangen, når man kom tumlende hjem fra byen i de lyse morgentimer. Og alligevel blive opdaget af en af de patienter, der havde sengeplads ved vinduet. Om forsøg på at smugle mandlige

bekendtskaber med hjem, men blive opdaget af portvagten. Om en tid hvor fester, kærester, drifter og dating fyldte lige så meget, som det altid har gjort.

Vi taler om den slags erfaringer, der kommer sig af at have været ung kvinde i en tid, hvor p-pillen og aborten pludselig blev fri og vendte verden på hovedet. Om dem, der alligevel blev gravide og måtte kæmpe for at gennemføre deres uddannelse.

Som Lene, gruppens sidste medlem, der desværre gik bort i 2015 efter et barsk leukæmi-forløb. Hendes lille datter, Ditte, kom til verden, mens pigerne var under uddannelse, men da de skulle ud i psykiatrien på sidste semester lød beskeden, at Ditte ikke måtte komme med. Lene kunne blive nødt til at afbryde uddannelsen, men så trådte Papegøjerne som sædvanligt til.

”Vi tog Ditte med alligevel, og så passede vi hende på skift, hvis Lene fik aften- eller nattevagter. Sygeplejeskolen fik aldrig noget at vide, og vi klarede den. Vi skulle bare lykkes,” fortæller Kirsten V.

En helt særlig holdånd

Efter uddannelsens afslutning valgte Papegøjerne forskellige veje inden for sygeplejen. Nogle blev hjemmesygeplejersker,

Papegøjerne fra hold A67

Kirsten Velin
73 år. Hjemmesygeplejerske. Pensioneret i 2011

Annelise Pedersen
73 år. Operationssygeplejerske. Pensioneret i 2010

Karen Marie Pallesen
73 år. Hjemmesygeplejerske. Gik på efterløn i 2008

Kirsten Teilmann
73 år. Sundhedsplejerske. Gik på efterløn i 2010

Lisbet Nyborg Nielsen
73 år. Hjemmesygeplejerske. Pensioneret i 2013

Jette Henningsen
73 år. Sygeplejerske ved privatpraktiserende hudlæge. Stoppede med at arbejde i 2001

Sonja Marie Nielsen
74 år. Sundhedsplejerske. Gik på efterløn i 2007

Lene Clausen
Plejehjemsleder. Førtids-pensioneret i 2010. Døde af leukæmi i 2015, 67 år gammel

andre sundhedsplejersker og enkelte fandt vej til hospital og privatklinik. Efter den sidste eksamen kunne historien om Papegøjerne meget vel have været slut.

”Men vi kunne jo ikke bare skilles. Vi var nødt til at blive ved med at ses,” fortæller Lisbet.

Og det unikke sammenhold er ikke kun forbeholdt Papegøjerne. Den helt særlige holdånd på Hold A67 har betydet, at de alle fortsat samles én gang om året. Værtskabet går på skift, og alle prioriterer den årlige sammenkomst højt. Kun to år ud af de seneste 51 er det ikke lykkedes at gennemføre. Et år blev værten ramt af dødsfald i den nære familie, og sidste år skyllede covid-19 ind over Danmark og lagde alle planer ned.

”Ellers dukker man op,” konstaterer Kirsten T. og fortsætter: ”Man laver ikke bare en anden aftale den dag. Der skal virkelig noget til, før man aflyser.”

Det illustreres f.eks. ved, at en af elevkammeraterne bosatte sig i Australien kort tid efter uddannelsens afslutning, og har gjort sygeplejekarriere dernede. Alligevel er hun ofte rejst hele vejen til Danmark for at deltage.

Som søstre

Det der bedst kendetegner alle Papegøjernes historier, er sammenhold når det virkelig gælder. Som dengang Kirsten T. blev hofteopereret, og pigerne både overnattede på skift, sørgede for indkøb og med en telefonkæde sørgede for at tjekke ind hos hende hele tiden. Eller da Kirsten V. helt uventet mistede sin mand som bare 49-årig, og de alle slog ring om hende.

”Det venskab, vi har, er helt unikt,” slår Kirsten T. fast. ”Vi er som søstre,” siger Jette. ”Hinandens selvvalgte familie,” supplerer Annelise.

”Man kan ikke lyve for hinanden, man kan ikke lade som om,” siger Kirsten V.

Derfor var det også et særlig hårdt slag, da Lene døde. Sådan må det naturligvis være, når man sammen har været igennem både ungdomsliv, hjertesorger, ægteskaber, børn, skilsmisser, sygdom og dødsfald. Op- og nedture, glæder og sorger.

”Ingen ønsker at være den første, der dør. Men man vil jo heller ikke være den sidste,” siger Sonja eftertænksomt.

Alle ser rundt på hinanden. Smiler og nikker. Årene er bare gået, uden at de egentlig har bemærket det.

”Men i virkeligheden handler alder også rigtig meget om din indstilling til livet. Når man har det, som vi har det, så føler man sig ikke særligt gammel,” siger Annelise.

↑ Sådan så Hold A67 ud i 1970, da de netop var færdiguddannede sygeplejersker.

”Det gør jeg altså hver morgen, når jeg skal ud af sengen,” protesterer Karen.

Årlige ture uden mænd

Vi er rykket ind i den tilstødende stue til kaffe. Billedalbummerne kommer på bordet, og så er der ingen vej tilbage. Man kan næsten ikke længere høre, hvad der bliver sagt, fordi ethvert forsøg på samtale drukner i den slags latter, der kommer helt nede fra maven.

De fleste kvinder kan genkalde sig den særlige stemning, der opstår i et rum, hvor virkeligt gode og fortrolige veninder er samlet. De taler deres helt eget sprog, og som udenforstående er man nødt til at spørge ind og spidse ører for at fange pointen mellem alt det indforståede.

De fortæller om de årlige ture til Sverige eller Rørvig, hvor mænd og børn var forment adgang. Om ferierne og festerne og en tid med lidt færre rynker. Om en masse småbørn, karrierer, bryllupper og både

gode og knap så gode ægteskaber. Billederne har slået hul på hukommelserne og anekdoterne flyver på kryds og tværs af bordet.

Fotografen trisser rundt i baggrunden og forsøger at få et billede, hvor alle er med. Han beder Karen om at rykke en plads til højre og spørger venligt, om hun skal bruge en hånd til at komme op at stå.

”Ja, man kan ikke se det, men jeg er faktisk selvhjulpen,” falder svaret prompte. Syrligt, men serveret med glimt i øjet. Et kort øjeblik er der bomstille, og så eksploderer rummet i latter.

Mens Karen med et hoverende smil demonstrativt rejser sig og flytter en plads til højre, sender fotografen mig et sigende smil med lidt røde ører. Touché. Nej, man skal ikke undervurdere en gammel sygeplejerske. Og da slet ikke syv. ●

”
**Man kan ikke
lyve for hinanden,
man kan ikke
lade som om.**”

Styrken er størrelsen og det klare sprog

Denne lærebog findes i serien af bøger om sygepleje ved forskellige lidelser. Bogen henvender sig til sygeplejersker og sygeplejestuderende. Formålet er at guide læseren til at kunne observere og intervenere ift. patienter med psykiatriske problemstillinger.

Bogen indeholder en overordnet gennemgang af mødet med personer med psykiatriske problemstillinger. Her indgår kapitler om følelser, miljøterapi og kognitiv terapi. Senere følger kapitler om aggression og recovery.

Bogen indeholder en beskrivelse af de forskellige sygdomsområder. Disse kapitler har ikke baggrund i diagnosesystemet, men de følger alligevel de overordnede diagnosegrupper.

Bogen er skrevet som en håndbog, der er letlæselig og overskuelig. De enkelte kapitler efterfølges af referencer. Der er ikke henvisninger til litteratur i teksten, og referencerne er ikke til nyeste viden på områderne. Det er derfor ikke muligt at afgøre, om indholdet er forskningsbaseret. Bogens styrke er

☹☹ Bogen har, trods mindre skønhedsfejl, et acceptabelt fagligt niveau.

derfor dens størrelse og det klare sprog. De områder, der beskrives, er relevante for klinikere. De fleste kapitler indeholder afsnit om sygepleje og behandling, men desværre savnes dette i flere kapitler (f.eks. kapitlet om depression).

Bogen indeholder et kapitel om selvskaede og et om selvmord. Desværre omfatter eksemplerne på

Marina Wichmand Nielsen
**HÅNDBOG I SYGEPLEJE
- PSYKIATRI**
FADL's forlag 2021
200 sider - 179,95 kr.

selvskaede også selvmordshandlinger, hvilket kan forvirre læseren. Disse afsnit kunne med fordel også omhandle hjælp til personale efter alvorlige episoder (defusing). Der præsenteres en boks på side 65, hvor der anføres en advarsel mod brug af fast vagt ved selvskaede med baggrund i personlighedsforstyrrelser. Denne boks er misvisende ved andre lidelser, hvor risiko for selvmord kan forebygges.

I kapitlet om psykose findes to definitioner, og afsnittet kan med fordel revideres inden næste udgave. Kapitlerne om depression og mani omtaler ikke brug af elektrochok, hvilket er en mangel.

Bogens sidste kapitel handler om recovery og tilbagefaldsforebyggelse. Det er en svaghed i dette kapitel, at det ikke præsenteres, at de to begreber har forskelligt grundlag. Dermed gives der ikke mulighed for en præsentation af styrker ved de to tilgange.

Denne bog giver en basal indføring til de psykiatriske lidelser, men bogen kan ikke stå alene. Sygeplejestuderende bør bruge forskningsbaseret litteratur i uddannelsen, og de kan alene bruge denne bog som supplement under uddannelsen. Bogen har, trods mindre skønhedsfejl, et acceptabelt fagligt niveau.

Jens Peter Hansen, sygeplejerske, adjunkt, ph.d.

Berigende samvær med borgere med demens

Marianne Iben Hansen
**GENNEM SPRÆKKERNE
- OPDAGELSER I ET
DEMENSFORLØB**
Gads Forlag 2021
172 sider - 249,95 kr.

Bogen fokuserer på forfatterens mange følelser og reaktioner under faderens demensforløb og på omverdens reaktioner på faderens adfærd.

Bogens store fortjeneste er dens insisteren på, at samværet med et menneske med demens kan berige begge parter, hvis man som rask person udelukkende fokuserer på nuet og opgiver forventningerne om de fælles refleksioner om fortid og fremtid, der ofte karakteriserer samtaler. Det gælder også, selvom personen med demens er relativt langt i sit sygdomsforløb.

Forfatteren inddrager mange begreber, f.eks. respekt, og værdier, der er centrale i relationen til mennesker med demenssygdomme. Men begreberne bliver ikke udfoldet og knyttet til de konkrete valg i relationen til faderen. Det betyder, at de fleste afsnit får karakter af uforpligtigende strøtanker, og dermed at bogen kommer til at virke ret lang med sine 170 sider.

Sygeplejersker, som ikke før har stiftet bekendtskab med pårørendes reaktioner i et demensforløb, kan have udbytte af at læse hele bogen. Erfarne sygeplejersker kan have glæde af endnu en gang at blive mindet om, hvordan nuet er centralt i samværet med borgere med demens, som det er beskrevet på bogens første sider.

Kirsten Gotfredsen, sygeplejerske, konsulent og underviser, Masterclass på Demensområdet

Konservativ præst - politiker fra venstrefløj

Margrete Auken
**DET HIMMELSK
OVERSKUD**
Eksistensen 2021
100 sider - 120,00 kr.

Med denne bog kommer Margrete Auken trampende ind med kurven fuld af livsnær kristendom, varsomt emballeret i original indpakning. De røde træsko er ikke stillet i gangen. Hendes mange år som præst og politiker afspejler sig i bogen, det samme gør energi og nysgerrighed på livet og mennesker.

Margrete Auken er politisk på venstrefløj. Som præst ser hun sig selv som konservativ, idet hun bevidst anvender de gamle ritualer. Ikke mindst de gamle salmer, som er hendes foretrukne arbejdsredskab, og som citeres meget i bogen.

Margrete Auken reflekterer over kristendommen ift. tidens store problemer. Læs f.eks. hvorfor Brorson burde være forbudt for børn, samt hvor eviggyldigt og nuanceret Biblens syn på kønnene er. Spændende læsning i vores kønskredsene tid.

Margrete Auken har aldrig været væk fra sin kristne tro. Politisk arbejde har dog i perioder reduceret præstearbejdet så meget, at troen er falmet. Netop da har det stået mest klart for Margrete Auken, at hun har brug for sin tro for at kunne leve med det, forstanden ikke kan rumme.

Tro skal plejes og praktiseres for at leve. Og det skal ifølge Margrete Auken gøres ordentligt. Som præst ønsker hun at træde væk fra sig selv og levere varen i de kirkelige handlinger. Kristendommens budskaber skal frem i første række. Hver gang.

Lillian Linius Larsen, sygeplejerske, SD, specialuddannet i psykiatri

At tage vare på de svageste

**BJARNE
STENGER ELHOLM**
Souschef og leder af
Alkohol- og
Samfund.

Tekst **MICHAEL HOLBEK**

HVAD LÆSER DU LIGE NU?

"Thomas Harders bog 'De uønskede - De tyske flygtninge i Danmark 1945-1949'."

HVORDAN HAR DEN INSPIRERET DIG?

"Fra februar 1945 til Danmarks befrielse kom omkring 250.000 tyske flygtninge til landet. Danskerne ønskede ikke at hjælpe dem, men situationen ændrede sig drastisk, da Danmark blev frit. Nu var de danske myndigheder tvunget til at tage sig af flygtningene, som var indkvarteret på skoler, kollegier, hoteller, i sports-haller og forsamlingshuse over hele landet. Men danskerne ville af med dem. Bogen redegør for de sundhedsfaglige dilemmaer, som læger og sygeplejersker blev involveret i."

HVILKEN BOG BURDE ALLE SYGEPLEJERSKER LÆSE - OG HVORFOR?

"Åsne Seierstads 'En af os - en fortælling om Norge, Utøya og Anders Breivik'. En rystende bog om at den virkelige fare for terror i et samfund kommer indefra. Menneskelige og samfundsmæssige svigt kan danne grobund for en samfundstrussel. Forebyggende og opsøgende arbejde er en måde at tage vare på de svageste, men også på de isolerede og dem, der ikke passer ind."

HVILKEN BOG FIK DU ALDRIG LÆST HELT TIL ENDE?

"'Filosoffen Niels Bohr' af David Favrholt. Flot beskrivelse af mennesket, underviseren, filosofen og videnskabsmanden, men lidt for tung læsning."

KORT NYT OM BØGER

Lotte Heise
MIN TRO OG MIG
 Eksistensen 2021
 116 sider – 130 kr.

Et bidrag til serien 'Kristendommen ifølge...' af Lotte Heise. Forventningen om underholdning og kloge refleksioner bliver ikke gjort til skamme. Heise beskriver sit forhold til kristendommen som barnligt og ukompliceret. Gud ser ud som på gamle billeder. Lang kjortel, langt hvidt skæg og hår og milde øjne. Og hun skriver om de skriftsteder i biblen, som siger hende noget særligt, om de salmer, hun kender og holder af. Danskerne får en opsang for deres manglende lyst eller evne til at møde andre med et smil eller en bemærkning – hvilket bliver bekræftet, hvis man bor i hovedstaden. Se ikke et medmenneske i øjnene og sig ikke godmorgen til en ukendt synes indstillingen at være. Lotte Heise håndterer med vanlig energi tilstanden med et smil og en bemærkning eller to. Det går over stok og sten i bogen, men omtalen af betydningen af den klassiske musik – et væsentligt livsindhold for Heise – er smittende, og bogen er i sin helhed opmuntrende læsning.

Anders Matthesen
LIVSSTIL ER EN LIVSSTIL
 En selvhjælpsbog der kan hjælpe dig til at hjælpe dig selv – med selvhjælp
 Gyldendal 2021
 272 sider – 249,95 kr.

Titlen er skør, og bogen er skør, sjov og satirisk. Jeg morede mig, så tårerne trillede, over hvordan tendenser i vores velcoachede, debriefede, facebookede og mærkværdige tilværelse turneres med ekstrem og velgennemtænkt akkuratess. Dameblade, brevkasser og HR-udmeldinger i et mik.

Bla. indeholder bogen opskrifter på tre friske favoritsommerdrinks med hhv. stikkelsbær, agurk og en håndfuld friske Ferrero Rocher. De tre drinks blandes med isterninger og 1 dl Sprite med tilføjelsen "kan også laves med lime". Ledsages af nydelige fotos. Matthesen må have grinet højt, da opskrifterne blev til.

I et afsnit om politisk korrekthed beskriver forfatteren, hvordan han ikke længere bruger ordet eskimo, når han køber is, men derimod konsekvent beder om en kæmpeinuit. N-ordet, der rimer på kolleger, får også en tur i vridemaskinen.

Hvad skal man med bogen? Føle sig ramt og grine højt er et bud.

Özlem Cecik
TAK FOR KAFFE
 Den svære kunst at tale sammen
 Politikens Forlag 2021
 204 sider – 250 kr.

Tre kopper dialogkaffe på forsiden og en bog med konkrete råd om, hvordan man forebygger konflikter med familie, venner og kolleger. Men også en bog med personlige betragtninger om livet, familien, venskaberne og uvenskaberne i det politiske liv på Christiansborg. Jesper Petersen, som i dag er uddannelses- og forskningsminister, står for nogle af de mest barske udmeldinger om, hvordan man kan straffe en kollega, som fraviger partidisciplinen. En rolle han må være trist over i dag. Men forfatteren og sygeplejersken Cecik fastholder, at dialog er den eneste farbare vej, og bogen indeholder gode råd om at bevare sin respekt for en person, man er dybt uenig med.

Svært at navigere i de mange begreber

Kristian Larsen
SUNDHEDSKAPITAL
 - INVESTINGER I KROPPEN
 Samfundslitteratur 2021
 238 sider – 269 kr.

Målgruppen er studerende på professionshøjskoler og universiteter samt sundhedsprofessionelle. Hensigten er at formidle viden om sundheds sociologi og sundhedskapital ud fra forfatterens forskning og bidrag fra videnskabsteoretiske tilgange med en kritisk tilgang til sundheds- og samfundsmæssige forhold. Stilen er undersøgende og kritisk. Det betyder, at jeg hele tiden må tænke mig om og reflektere over forfatterens argumentation.

Sundhedskapital introduceres som et sociologisk begreb, der tager udgangspunkt i en idé om, at vores sociale krop kan forstås med udgangspunkt i fem forskellige tilgange til at investere i kroppen. Kapital skal dermed forstås som den måde, vi investerer i vores krop afhængigt af vores køn, sociale status, alder o.l.

Forfatterens udgangspunkt for at udvikle begrebet sundhedskapital er Pierre Bourdieus tænkning. Bogens kapitel om denne er derfor nødvendigt for dem, som ikke kender til Bourdieu, fordi både dette og mange andre af hans begreber bruges flittigt.

Bogen indeholder talrige teoretiske og filosofiske begreber, der anvendes, når forfatteren argumenterer for betydningen af sundhedskapital i det danske samfund og sundhedsvæsen. Det er bogens styrke. Jeg mener dog, at det også kan ses som bogens svaghed, fordi de mange begreber kan være med til at sløre, at det handler om at argumentere for betydningen af begrebet sundhedskapital.

Jeg oplever, at jeg mister orienteringen, når jeg må forholde mig til alt fra sundhedsøkonomiske beregninger til self-tracking som styringsteknologi.

Jeg tror derfor, at bogen vil være vanskeligt tilgængelig for studerende på bachelorniveau, som ikke er vant til at jonglere med mange, komplekse teoretiske begreber.

Anne Bendix Andersen, RN, ph.d., lektor, forskningsansvarlig i Center for Forskning i Klinisk Sygepleje, Hospitalsenhed Midt/VIA University college, sygeplejerskeuddannelsen og Forskningscenter for Sundhed og Velfærdsteknologi

Novo Nordisk tilbyder gratis uddannelse inden for behandling af svær overvægt

Få indblik i nyeste viden, behandlingsmuligheder og praktiske værktøjer til at hjælpe personer med svær overvægt

Mere end halvdelen af alle danskere er moderat eller svært overvægtige. Overvægt er en stigende udfordring i den danske befolkning og en risikofaktor for en lang række alvorlige sygdomme. Hvordan knækker vi kurven? Og hvordan taler man overvægt med sine patienter, så de lytter? Og handler? Alt det og meget andet kan du høre mere om på et af Novo Nordisks overvægtsmøder, hvor eksperter giver dig viden og konkrete redskaber til at tage dialogen med patienterne.

Afholdes i Herning, Glostrup samt online.

Alle uddannelsestilbud fra Novo Nordisk Denmark A/S er gratis og kun for sundhedspersonale.

Læs mere om uddannelsen og tilmeld dig ved at scanne QR-koden her

Vil du være blandt de allerførste, der får tilsendt vores medicinske uddannelsesprogram for 2022, så tilmeld dig vores nyhedsbrev her

1**Hvem er det, der skal vælges?**

A. Formand for Dansk Sygeplejeråd og formand for Din Sundhedsfaglige A-kasse.

B. Direktør for Dansk Sygeplejeråd.

C. Alle medlemmer af de fem kredsbestyrelser i Dansk Sygeplejeråd og alle i Lederforeningens bestyrelse.

2**Hvor længe er man valgt?**

A. Valgperioden er på fire år.

B. Valgperioden er på to år.

C. Så længe man har lyst.

3**Hvad kaldes det, når alle valgte kandidater er samlet til møde?**

A. Årsmødet

B. Kollegatræffet

C. Kongressen, øverste myndighed i Dansk Sygeplejeråd.

4**Hvad har valgene at gøre med Dansk Sygeplejeråds hovedbestyrelse?**

A. Ingenting

B. De fem valgte kredsformænd og de fem valgte kreds næstformænd samt Lederforeningens formand sidder i hovedbestyrelsen.

C. Kredsformanden med flest personlige stemmer får plads i hovedbestyrelsen.

DU HAR ET VALG

[T E S T E N]

Tekst HENRIK BOESEN

Fra den **25. oktober til den 7. november** er der valg til de fem kredsbestyrelser i Dansk Sygeplejeråd og Lederforeningens bestyrelse, og alle aktive medlemmer har stemmeret. Læs og løs denne test – og husk at stemme, mens tid er.

5**Hvordan stemmer jeg egentlig?**

A. Der er opstillet stemmeboks på alle hospitaler og sundhedshuse i Danmark.

B. Du ringer til din tillidsmand og siger, hvem du foretrækker.

C. Online via mail med link, med NemID via dsr.dk/valg21, via valgkode, som du kan modtage med brev, eller via en stemmeseddel tilsendt dig pr. brev – vend dette blad på hovedet og se mere i valgtillægget.

6**Hvordan kan jeg se, hvem der er stillet op?**

A. Vend dette blad på hovedet og se de opstillede kandidater.

B. Spørg i din lokale kreds.

C. Der indrykkes annoncer i de lokale aviser.

7**Hvorfor skal der vælges flere kandidater i Kreds Hovedstaden end i Kreds Nordjylland?**

A. Det er vigtigt med mange sygeplejerskepolitikere tæt på Christiansborg.

B. Antallet af medlemmer af kredsbestyrelserne afhænger af antallet af medlemmer i kredsene. Der er flere medlemmer i Kreds Hovedstaden end i Kreds Nordjylland – derfor.

C. Københavnerne har altid opfattet sig som de vigtigste.

8**Hvad koster det at deltage i valghandlingen?**

A. Send 50 kr. via Mobilepay til Læger uden Grænser, så kan du deltage.

B. Det er en del af din demokratiske ret som medlem af DSR – og derfor gratis.

C. Prisen afhænger af, hvor du bor – det er billigst i Jylland.

Kundeservicemedarbejder søges til ortopædkirurgisk firma

Som kundeservicemedarbejder i Swemac Osmedic kommer du til at arbejde i en virksomhed, hvor tingene går stærkt, og hvor en fleksibel tilgang til opgaver såvel som til kollegaer forventes. Du er indstillet på at bidrage til det høje serviceniveau, som vi er kendte for at levere. Kunderne er danske hospitaler og private hospitaler, hvortil vi leverer ortopædkirurgiske implantater og traumarelaterede ekstern- og intern fiksationskomponenter.

Vi søger

En kundeservicemedarbejder, fagligt velfunderet helst inden for ortopædkirurgi, til tiltrædelse i fuldtidsstilling snarest muligt. Du er superbruger i hele Office pakken. Arbejdssproget er dansk og engelsk, som du skal kunne beherske i skrift og tale.

Vi ønsker

Du kommer til at være del af et samarbejdsorienteret team, hvor det forventes, at du er en teamplayer og god til at bidrage konstruktivt med anerkendende kommunikation og initiativer. Vi ønsker, at du har godt humør, samt at du er løsningsorienteret med stort fokus på kvaliteten i dit arbejde samt service både overfor kunder og kollegaer. Du skal kunne arbejde selvstændigt, struktureret og engageret, og du skal være loyal og have lyst til at lære nyt, samtidig med at du skal bestride daglige driftsopgaver.

Dine opgaver vil primært være at indgå i et samarbejde med de øvrige medarbejdere i kundeservice om at modtage og ekspedere ordrer, pakke dem og servicere kunderne (sterilcentraler, sygeplejersker og læger). Derudover at besvare telefoner samt mails. Bestilling af varer hos vores leverandører. En væsentlig del af dit arbejde vil også bestå af håndtering af udlån af instrumentarium til vores kunder samt at understøtte vores produkt- og salgsmedarbejdere i deres hverdag. Her vil din stærke faglige baggrund være en styrke.

Herudover ønskes det, at du også vil kunne assistere salgs- og markedschefen med håndtering af regionale udbud og andre krævende opgaver.

Vi tilbyder

Swemac Osmedic tilbyder et spændende, udfordrende og en meget varieret arbejdsdag i et arbejdsmiljø hvor tonen er frisk, der er højt til loftet og hvor beslutningsgangen er kort.

Du vil have en fast arbejdstid fra 8.30 – 16, fredag til 15.30. Der er ikke mulighed for at arbejde hjemmefra.

Om os

Swemac Osmedic er et mindre, dansk, selvstændigt og privat ejet firma beliggende i Nivå, hvor medarbejderne har arbejdet sammen i mange år.

Vi er del af en svensk koncern, der har egen produktudvikling, og vi arbejder med internationale leverandører af høj kvalitetsprodukter inden for ortopædkirurgi.

Eventuelle spørgsmål bedes stilet til CEO, Ole Svendsen på Ole@SwemacOsmedic.dk. Vær venlig ikke at kontakte os telefonisk med spørgsmål om stillingen.

Vi ser frem til at modtage din ansøgning.

Ansøgningsfrist 1. november 2021.

Swemac Osmedic

Boligøkonomi bliver nemmere, når du ejer din bank

Skal du handle bolig?

Brug dine medlemsfordele.
Ring **3378 1927**,
book på lsb.dk/dsr
– eller skriv til:
dsr@lsb.dk

Som medlem af DSR er du medejer af Lån & Spar og får særlige fordele. Danmarks højeste rente på din lønkonto er en af dem. Du får også en økonomisk helhedsrådgivning af din personlige bankrådgiver, der har sat sig ind i arbejds- og lønvilkår for sygeplejersker.

Det sidste er især vigtigt, når det gælder din bolig. Uanset om du skal købe, sælge eller leje, kan du regne med kvalificeret rådgivning fra en, der kender din økonomi. Køb af villa, lejlighed eller andelsbolig er nok den største økonomiske beslutning, du kommer til at træffe, så hvorfor ikke udnytte alle dine fordele?

Lån & Spar

Op mod **500.000**
danskere har en usynlig folkesygdom
uden at vide det.

Test
din viden på

osteoporoseviden.dk

**Du kan bidrage til at
opdage osteoporose i tide**

Osteoporose har ingen synlige ydre tegn. Din sundhedsfaglige ekspertise og rådgivning er derfor afgørende for at få opdaget osteoporose i tide.

Bliv klogere og tilmeld dig gratis konference på osteoporoseviden.dk

Stil op som delegeret. Vi har brug for dig i vores fællesskab

Som medlem af Bauta Forsikring kan du stille op som delegeret og blive en del af et mangfoldigt fællesskab. Sammen med 70 andre bliver du en vigtig ambassadør i LB Foreningen, som ejer Bauta Forsikring, og passer på flere end 400.000 danskere på tværs af mange faggrupper.

Det giver dig bl.a. mulighed for at vælge bestyrelse og sætte rammerne for både nationale og lokale velgørende projekter, der gør en forskel for andre. Læs alt om hvordan du stiller op, og hvilken indflydelse du får på lbforeningen.dk

Bauta Forsikring – en del af LB Forsikring A/S, CVR-nr. 16 50 08 36, Farvergade 17, 1463 København K

Ny centerchef for Sundhed og Omsorg i Helsingør Kommune pr. 1. november bliver Trine Alstrup.

Trine Alstrup har en regional baggrund som ledende oversygeplejerske på Sjællands Universitetshospital inden for to specialer. Senest ortopædkirurgi, hvor en større del af patienterne er ældre borgere. I kraft af dette har hun også indgået i en række tværgående samarbejder bl.a. med kommunale parter. Trine Alstrup har en solid ledelseserfaring fra otte år som ledende oversygeplejerske og 11 år i ledelsesstillinger på Frederikssund og Roskilde sygehuse. Hun er uddannet som sygeplejerske i 1995 og har en diplomledersuddannelse i sundhed fra 2006 samt en Master i Public Governance (MPG) fra 2017. Hun har i 2018 fulgt det Nationale Ledelsesprogram i Sundhedsvæsenet (NLPS).

Camilla Blach Rossen, projektleder og sygeplejerske, ph.d., fra Regionshospitalet Silkeborg modtager knap en million kroner til sin forskning i en ny digital løsning til rygpatienter. Det er Novo Nordisk Fonden, som gennem fondens 'Projektstøtte til eksplorative studier i sammenhængende behandlingsforløb' har bevilget 980.357 kr. til at undersøge patienternes brug af og oplevelse med den digitale løsning.

Camilla Blach Rossens projekt er en del af det omfattende BackTrace-forskningsprogram. Ambitionen er at gøre livet lidt lettere for de mange rygpatienter, som skal gennem længerevarende forløb med undersøgelser, behandlinger og møder hos praktiserende læger, fysioterapeuter, kiropraktorer, hospitaler og det kommunale system. Med en ny digital løsning skal de mange professionelle aktører kunne tale bedre sammen om patientens forløb, ligesom patienten får mulighed for at skabe sig et bedre overblik og deltage mere aktivt i egen behandling.

I løbet af efteråret går en omfattende pilottest i gang. Der skal bl.a. gennemføres en større spørgeskemaundersøgelse, interviewes patienter og arrangeres workshops.

Mindeord

INGE LINDSKOV WOLSING

Inge Lindskov Wolsing sov stille ind onsdag den 28. juli 2021 på Hospice Djursland.

Inge blev uddannet sygeplejerske fra Århus Kommunehospital i 1987. Herefter arbejdede Inge flere forskellige steder, bl.a. på Hobro/Terndrup Sygehus samt i hjemme-plejen i Mariager Kommune. Efter familiens ophold i Grønland fra 1996 til 1999, kom Inge til Intensiv afsnit i Randers. Grønland vedblev med at have en stor plads i Inges hjerte.

Vi, Inges kolleger, savner hende. Hendes varme, hendes smil og humør samt hendes engagement. Inge var positiv og lyttende. Inge tog sig den tid, det nu tog at være der for patienter, pårørende, studerende og kolleger. Alt blev "ført til dørs" – også om hun så skulle være på jobbet over arbejdstid. Inge var meget kærlig og nærværende. Hun "så" andre mennesker, man kunne altid regne med en hjælpende hånd fra Inge.

Inge brændte for naturen og arrangerede ture for sine kolleger. Inge så det smukke i mennesker og vores omgivelser. I en årrække var Inge forkvinde for Regionshospitalets kunstforening og herigennem med til at skaffe fin kunst, til at berige og inspirere personalet i Randers.

Vores tanker går til Inges familie, Klaus og deres voksne børn Christian, Anne-Sofie og Andreas.

Æret være Inges minde.

Kolleger på Intensiv Regionshospitalet Randers

FIND DIN SYGEPLEJERSKEKANDIDAT

Se hvilke sygeplejersker, der stiller op til kommunal- og regionsvalget 2021 på dsr.dk/krv21

Her kan du også læse om de tre temaer, som Dansk Sygeplejeråd ønsker sat på dagsordenen kommunalt og regionalt.

Ny bog i serien "Kort og godt om sygepleje"

Refleksion og refleksivitet i sygepleje UDE NU!

👁 Læs mere på samfundslitteratur.dk

Skab gode relationer i sundhedsvæsenet

Relationer i sundhedsvæsenet

Sundhedsvæsenets tiltagende fokus på effektivisering, rationalisering og digitalisering har sat relationerne under pres og gjort det relationelle rum "magert".

Ny bog viser vejen til bedre relationer.

**Samfunds
litteratur**

Sorbact® Gel Dressing

Sårkontaktlag med hydrogel

Forebygger og behandler sårinfektioner

Forhøjede niveauer af mikroorganismer vil medføre øget infektionsrisiko og forsinket sårheling. Sorbact® reducerer mængden af mikroorganismer på en sikker måde, og forbedrer dermed forudsætningerne for sårheling.

Holder såret fugtigt

Sorbact® Gel Dressing optimerer såret ved at tilføre fugt til tørre eller letvæskende sår. Sorbact® Gel Dressing har en høj fugtgivende evne, hvilket fremmer effektiv autolytisk debridering.

Vil du prøve Sorbact® Gel Dressing?

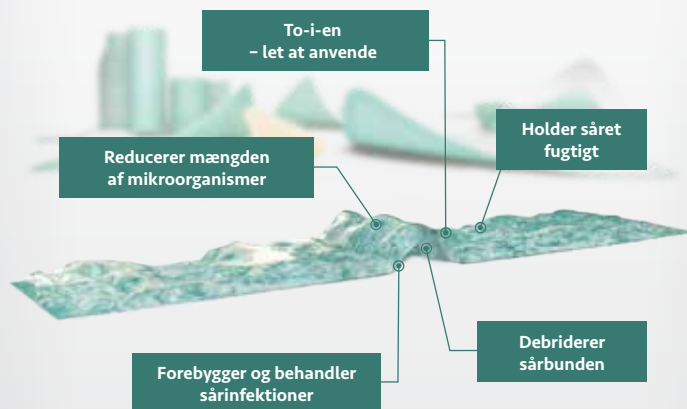
Send os blot en besked på info@abigo.dk.

Skriv "Prøve Sorbact® Gel Dressing" samt dit navn, afdeling og arbejdssted, så sender vi prøven til dig.

Sorbact® Gel Dressing

Varenr.	Størrelse	Stk./pakke
98136	7,5 x 7,5 cm	10
98137	7,5 x 15 cm	10
98139	3 x 15 cm	10
98180 NYHED!	15 x 20 cm	5
98181 NYHED!	20 x 25 cm	5

Nu større størrelser!

Besøg vores nye websted sorbact.dk

2020-75 Sorbact® er et registreret varemærke, der ejes af ABIGO Medical AB.

ABIGO Pharma A/S · Stengårdsvej 25, 4340 Tølløse · Tel. 46 49 86 76 · sorbact.dk

Marie Colding
Laursen
5. semester
VIA Viborg

Sarah Munksø
Lauridsen
7. semester
UC Diakonissestiftelsen

Julie Feldborg
6. semester
UC Syd
Aabenraa

Nathalie
Kjær Bach
6. semester
UC Diakonissestiftelsen

Mette Marx
Christensen
5. semester
UCN Aalborg

Dina Helbo Bredal
3. semester
Via UC NET E2o
Campus Viborg

“ I dag er jeg ikke rå. Jeg går bare ud på toilettet og græder

En beboer fornemmer helvede på det plejehjem, hun bor på. Snart er den sygeplejestuderende i samme situation, og hos det faste personale er der ingen hjælp og støtte at få. ”Uegnet” lyder det om den studerende.

”Det er ikke for alle at arbejde i sundhedsvæsenet.”

Min hals snører sig sammen ved ordene. Stemmen, der leverer dem, er hård og ubarmhjertig. Jeg mumler noget uforståeligt tilbage. For hvad skal jeg sige?

Ordene er mere end en fornærmelse. De er en protest mod min tilstedeværelse og en protest mod sygeplejerskerne på plejehjemmet i det hele taget. En af mange bemærkninger. Men i dag kan jeg ikke svare igen. I dag er jeg ikke rå. Jeg går bare ud på toilettet og græder.

Sidste uge skete der noget. Beboeren, som jeg har ansvar for, får et anfald. Hun sparker mig. Hun slikker på mig. Hun gør udfald mod de andre beboere. Hun hvæser, kradser og slår. Hendes ansigt fortrækker sig i en uhyggelig grimasse. Jeg går ud og beder om hjælp. Igen og igen op søger jeg det faste personale. ”Så må du teste for UVI” og ”så må du låse hende inde”, svarer de. Jeg går tilba-

ge til hende. Låser terrassedøren op. Vi går en tur i den aflukkede solhave. Hun stavrer afsted for at komme væk fra det, der jager hende, det, der jager os. Men det er inde i hendes hoved, det foregår. Timer senere falder hun i søvn, mens jeg sidder ved siden af hende og stryger hende blidt over panden. Hver muskel i min krop er spændt, så jeg er klar til at springe væk.

Nu skal jeg så høre på, at jeg er uegnet som studerende. Mens jeg græder, tænker jeg på, at med den slags ord må der følge et hårdt hjerte, et forrået sind og dermed også ord og handling, som fører til lidelse.

Lidelse og forrælse kommer ikke af sig selv. Jeg kommer i tanke om Gregory Batesons double-bind-teori. Hvad ville Bateson sige, hvis han stod her nu? Ville han også synes, at kommunikationen fra ledelse til medarbejdere og videre til beboere er double-bind, fordi den består af modsatte budskaber? De fun-

gerer sådan, at ingen kan undgå at reagere forkert, samtidig med at situationerne ikke kan undviges eller kommenteres. I mine tanker siger han: ”Hvordan skal man tage en urinprøve hos en, som slår og sparker?” Det andet vil han slet ikke kommentere på. Vi ved begge, at det er forkert at låse folk inde.

I ledelsesteori siger man, at double-bind giver de ansatte moralsk stress og mindreværd, som igen fører til sygemeldinger, opsigelser og forrælse. Hos beboerne ser jeg, det fører til angst, tristhed og paranoia.

Forestillinger om at bag toilet døren gemmer sig helvedes ild og evige pinsler. Det var det, beboeren forsøgte at komme væk fra. Mens jeg står herude på toilettet, snøfter og tørrer tårerne bort, kan jeg også fornemme helvede. Jeg kan ikke mærke varmen og kan ikke høre ilden knitre, som beboeren kunne. Jeg fornemmer det, der venter på den anden side af døren: Hverdagen. ☉

SVAR PÅ
[TESTEN]
 SIDE 54
 ←

- 1: C
- 2: A
- 3: C
- 4: B
- 5: C
- 6: A
- 7: B
- 8: B

Delta
 Rengøring

Rengøring af lægeklinikker

Vi overholder Statens Serum Instituts anbefalede retningslinjer for rengøring i lægeklinikker.

Med høj faglighed er vores medarbejdere rustet til opgaven.

Ring eller skriv – vi er landsdækkende

Delta Rengøring
 Teglvej 1
 4990 Saksøbing
 Tlf. 4054 6546
 delta@delta-rengoering.dk
 www.delta-rengoering.dk

MEDIYOGA

BLIV MEDIYOGA INSTRUKTØR

Lær at formidle enkle velafprøvede teknikker i denne forskningsbaserede terapeutiske yogaform, der henvender sig til sundhedspersonale.

MediYoga (medicinsk yoga) har dokumenteret effekt til flere helbredsrelaterede sygdomme og er velegnet til stress, angst og depression.

KURSUSSTART 2022
 27/1 i København og 1/3 i Århus

KONTAKT:
 Uddannelsesansvarlig
 Lene Hornsleth, tlf. 29804356
 www.mediyyoga.dk

Drømmer du om en ny måde at være sygeplejerske på?

Har du lyst til at udvikle dig fagligt og personligt og samtidig skabe nye arbejdsmuligheder og en ny livsstil?

Tag en 1-årig uddannelse hos humanum, og kombiner dit job som sygeplejerske med et selvstændigt arbejdsliv.

- Uddannelsen er en overbygning på din sundhedsfaglige baggrund
- Uddannelsen lærer dig at mestre en manuel behandlingsform til bevægeapparatet
- Uddannelsen træner dine kompetencer i at arbejde personcentreret
- Uddannelsen giver dig viden om krop, sind og sundhed med fokus på det indbyrdes samspil
- Uddannelsen sætter dig i stand til at drive egen virksomhed og have selvbestemmelse over din tid

Lyder det som noget for dig? Kontakt gerne sygeplejerske og uddannelsesleder Anne-Dorthe N. Bertelsen, for en personlig samtale og besøg vores hjemmeside: www.humanum.nu.

Uddannelsen foregår i Vejle og uddannelsesstart 14. januar 2022.

Kontakt os på: tlf. 21287292 eller mail uddannelse@humanum.nu

humanum

Fag & Forskning

Udkommer med Sygeplejersken fire gange om året
 Følg også med på dsr.dk/fagogforskning

Sygeplejefaglighed i højsædet

Ny viden og fællesskab omkring faget og fagets udvikling

JOB

Se alle stillinger
www.job.dsr.dk

Praktiske oplysninger til annoncører

Deadline kl. 9:00 for indtastning af KURSER/MØDER/MEDDELELSER på www.dsr.dk under Information til annoncører

Nr 13 — 2021 15. oktober 2021
Nr 14 — 2021 12. november 2021
Nr 1 — 2022 21. december 2021

Vejledning ved indtastning af kurser/møder/meddelelser, kontakt redaktionen, Henrik Boesen, på tlf. 4695 4189, hbo@dsr.dk

Rådgivning og vejledning vedr. opsætning af annoncer
Media-Partners ApS · Alhøjvej 2, Stilling · 8660 Skanderborg
Tlf. 2967 1446 · E-mail marianne@media-partners.dk
www.media-partners.dk · Her kan du også rekvirere medieinformation

Indleveringsfrister for STILLINGSANNONCER til de kommende numre

Nr 13 — 2021 22. oktober 2021
Nr 14 — 2021 19. november 2021
Nr 1 — 2021 15. december 2021

Sidste frist for indlevering af materiale er kl. 10:00 hos Media-Partners ApS

Udgivelsesdatoer

Nr 13 — 2021 18.-24. nov. 2021
Nr 14 — 2021 13.-17. dec. 2021
Nr 1 — 2022 17.-21. jan. 2022

NETANNONCER

Gå ind på <http://job.dsr.dk/> og indtast Quick-nummeret, så kommer du direkte ind til netannoncen, hvor du kan læse meget mere om stillingen. Netannoncer kan indtastes hele døgnet.

Quicknr. **Center for Udsatte Voksne og Familier**
330845368 E-Huset København
Kontaktpersoner
Ansøgningsfrist 22. oktober 2021

Quicknr. **Plejhjem, Rødovre**
330844439 Københavns Kommune
Afdelingsleder
Ansøgningsfrist 25. oktober 2021

Quicknr. **Medicinsk sengeafsnit, Horsens**
330839088 Region Midtjylland
Nyuddannet sygeplejerske
Ansøgningsfrist 31. december 2021

Quicknr. **Psykiatrisk Afdeling Aabenraa**
330821935 Aabenraa
Funktionsledere
Ansøgningsfrist 02. november 2021

Quicknr. **Ortopædkirurgisk firma**
330850248 Fredensborg, Nordsjælland
Kundeservicemedarbejder
Ansøgningsfrist 01. november 2021

SENIORSAMMENSLETNINGEN

Medlemmer, der er fyldt 55 år, er velkomne til Seniorsammenslutningens arrangementer

HOVEDSTADEN

Seniormøde i Hovedstaden Central/Vest

Foredrag om "Sprogø pigerne" ved historiker Carsten Egø Nielsen.

Tid og sted:

4. november 2021 kl. 14:00 - 16:00. DSR Kreds Hovedstaden, Frederiksborggade 15, 4. 1360 København K

Arrangør:

Seniørerne i Hovedstaden Central/Vest

Tilmelding:

Senest 25. oktober 2021 til Birthe Kock tlf. 2674 1105 eller mail: balkock@hotmail.com

Pris:

20 kr.

Jeanet Ulrikkeholm underholder

Underholdning med franske og danske kærlighedssange.

Tid og sted:

3. november 2021 kl. 14:00 - 16:00. Rådhusstræde 29, 3400 Hillerød

Arrangør:

Seniorsammenslutningen i Kreds Hovedstaden Nord

Tilmelding:

Tlf. 2345 8507 eller mail: bptvingsvej@gmail.com

Pris:

30 kr. for kaffe

SJÆLLAND

Seniorsygeplejersker i Roskilde - Julefrokost

Julefrokosten afholdes på Hotel Scandic i Roskilde.

Tid og sted:

25. november 2021 kl. 12:30 - 16:00. Hotel Scandic, Ved Ringen 2, 4000 Roskilde

Arrangør:

Kontaktudvalget i Roskilde

Tilmelding:

Senest 18. november til Lene Tronholm tlf. 2091 0902 eller mail. lenetronholm@live.dk

Pris:

150 kr. indbetales på reg. og konto nr. 1551 0010351170

Julefrokost på det nyrestaurerede Hotel Nørrevang - Marielyst

Vi mødes ved Gedser Kirke kl. 10:30, hvor sognepræst, Søren Winther Nielsen vil fortælle om kirken. Derefter kører vi til Hotel Nørrevang til hyggeligt samvær og julefrokost kl. 12:00

Tid og sted:

23. november 2021 kl. 10:30 - 15:00. Gedser Kirke, Langgade 36, 4874 Gedser

Arrangør:

Seniorsammenslutningen Storstrømmen

Tilmelding:

Senest 15. november 2021 til Gurli på tlf. 2115 2954, mail: gurlise@hotmail.no eller Karen på tlf. 2041 0150, mail: karenlyndgaardhansen@gmail.com

Pris:

225 kr. for medlemmer, 400 kr. for gæster. Indbetales på konto nr. 0400 4025735183

Besøg på sygeplejeskolen i Holbæk

Kom og hør om den "NYE SYGEPLEJERSKEUDDANNELSE" i Holbæk. Målet med uddannelse til autorisation som sygeplejerske er uændret, men forløbet er ændret.

Oplægsholder er uddannelsesleder Anne Bondesen, Absalon.

Tid og sted:

9. november 2021 kl. 13:30 - 16:00. Absalon, Center for Sygepleje, Anders Larsensvej 5, 4300 Holbæk

Arrangør:

Seniorsygeplejersker i Vestsjælland

Tilmelding:

Senest 4. november 2021 til Ilse Johansson, tlf. 5554 8300

Pris:

Deltagelse gratis, kun for sygeplejersker. Der serveres kaffe og kage.

Julefrokost på Gyrstinge Skovkro

Årets julefrokost holder vi på Gyrstinge Skovkro. Vi mødes til en hyggelig eftermiddag, hvor vi skal have en lækker traditionel julebuffet og bagefter kaffe. Vi ses.

Tid og sted:

6. december 2021 kl. 12:30 - 16:30. Gyrstinge Skovkro, Gyrstinge Skovhuse 33, 4173 Fjenneslev

Arrangør:

Kreds Vestsjælland

Tilmelding:

Senest 22. november 2021 til Lise Pade, tlf. 3025 1842 eller Birgit Jørgensen, tlf. 2238 0249

Pris:

100 kr. for medlemmer af seniorordningen. 200 kr. for ledsager. Drikkevarer for egen regning.

NORDJYLLAND

Foredrag v/Anne Helene Jensen

Anne fortæller om sin pilgrimsrejse fra Skagen til Kruså med barnevogn

Tid og sted:

9. november 2021 kl. 14:00 - 16:00. Kredskontoret, Sofiendalsvej 3, 9200 Aalborg SV

Arrangør:

Kontaktudvalget/Seniorsammenslutningen

Tilmelding:

Senest 4. november 2021

Pris:

Gratis

Yderligere oplysninger:

www.dsr.dk/kredse/nordjylland

Julefrokost i Aalborg

Årets julefrokost fejres i år på Comwell Hvide Hus Aalborg

Tid og sted:

7. december 2021 kl. 11:00 - 15:00. Comwell Hvide Hus Aalborg, Vesterbro 2, 9000 Aalborg

Arrangør:

Kontaktudvalget/Seniorsammenslutningen

Tilmelding:

Senest 25. november 2021.

Pris:

150 kr. for frokost med kaffe (tilskud fra DSR)

Yderligere oplysninger:

www.dsr.dk/kredse/nordjylland

MIDTJYLLAND

Foredrag med Hanne Jensbo

Advokat, Hanne Jensbo kommer og fortæller om "lagttagelser og oplevelser i Rumænien gennem 15 år."

Hun har været udsendt af Red Barnet til børnehjem, og har fulgt Rumæniens vej mod et mere demokratisk samfund.

Tid og sted:

2. november 2021 kl. 14:00 - 16:00. Klostergadecenteret, Pejsestuen/Rød sal, Klostergade 37, 8000 Aarhus C

Arrangør:

Seniorsammenslutningen Kreds Midtjylland, Aarhus og omegn

Tilmelding:

Senest den 25. oktober 2021 til Lis Jensen på tlf. 2398 1009

Pris:

40 kr. betales kontant på dagen.

Julefrokost

Vi vælger i år at få 2 retters menu, kaffe og småkager. Ang. samkørsel oplyses ved tilmelding, hvor der også betales 200 kr. i à conto.

Tid og sted:

7. december 2021 kl. 12:30 - 18:00. Restaurant Møllebæk, Gl. Kattrupvej 2, 8751 Gedved - der arrangeres fælles transport

Arrangør:

Seniorsammenslutningen Kreds Midtjylland, Aarhus og omegn

Tilmelding:

Senest den 19. november 2021 til Lis Jensen på tlf. 2398 1009

Pris:

200 kr. betales ved tilmelding.

Julearrangement

Julearrangement med tapas, sang, musik, historiefortælling og hyggeligt samvær.

Tid og sted:

7. december 2021 kl. 12:00 - 16:00. Fox and Hounds, Østergade 17, 7400 Herning

Arrangør:

Seniorsammenslutningen Kreds Midtjylland, Holstebro/Herning

Tilmelding:

Senest 23. november 2021 til Karen Margrethe Kølbæk på tlf. 2241 7491, mail: kmk_285@hotmail.com

Pris:

250 kr. i kontanter. Drikkevarer på egen regning

Julefrokost 2021

Årets julefrokost afholdes på Kongenshus Kro. Menuen bliver lagt på hjemmesiden i god tid, inden sidste frist for tilmelding. Drikkevarer er for egen regning.

Tid og sted:

1. december 2021 kl. 12:00 - 16:00. Kongenshus Kro, Vestre Skivevej 142, 8800 Viborg

Arrangør:

Seniorsammenslutningen Kreds Midtjylland, Viborg/Skive

Tilmelding:

Senest 16. november 2021 til Marie Sør Knudsen, tlf. 2945 0033, mail: marie@soe-knudsen.dk eller til Karen H. Jakobsen, tlf. 2170 1484, mail: kahojakobsen@gmail.com

Pris:

250 kr. som betales på konto 7605 1476695 senest 23. november 2021, hvis muligt. Ellers kontant på dagen.

Yderligere oplysninger:

Antal deltagere max. 100. For at deltage skal man være fyldt 55 år og være medlem af DSR.

SYDDANMARK

Julefrokost for**Seniorsammenslutningen Syd**

Vi håber, I har lyst til at deltage i julefrokosten, hvor vi spiser en god frokost og efterfølgende får kaffe/the. Der er 2 mandelgaver. Vi skal hygge os og synge et par sange. Medbring venligst en gave til ca. 30 kr. til pakkespil.

Tid og sted:

29. november 2021 kl. 12:00 - 16:00. Folkehjem, Haderslevvej 7, 6200 Aabenraa

Arrangør:

Seniorsammenslutningen Syd

Tilmelding:

Senest 15. november til Ellen Hammeleff Hansen på tlf. 2346 4938, mail: ellenhammeleff@gmail.com

Pris:

225 kr. for medlemmer og 325 kr. for ikke medlemmer. Indbetaling på Nordea på reg. og konto nr. 2720 9024722330 (husk at angive navn)

Valg til kontaktudvalget samt foredrag

Vi starter med smørrebrød. På valg er fire medlemmer, herunder kasserer, som er konstitueret formand. Efterfølgende foredrag med Kirsten Müller "Seniorer uden grænser, det at bruge sin viden i Afrika".

Tid og sted:

3. november 2021 kl. 12:00 - 15:00. DSR's lokaler, Vejlevej 121, 7000 Fredericia

Arrangør:

Seniorsammenslutningen Trekanten

Tilmelding:

Senest 28. oktober 2021 til Jenny Malberg, tlf. 3123 7433

Pris:

Arrangementet er gratis

Yderligere oplysninger:

På grund af covid-19 er alt rykket. En formand kan ikke samtidig være kasserer.

Vi laver arrangementer af fagligt eller kulturelt art gennem året, i alt 6 arrangementer. Her har du mulighed for, at få indflydelse på programmet.

Julefrokost i Trekanten

Programmet er endnu ikke fastlagt, kom gerne med input. Drikkevarer medbringer vi selv.

Tid og sted:

8. december 2021 kl. 12:00 - 16:00. DSR's lokaler, Vejlevej 121, 7000 Fredericia

Yderligere info:

Vi ser frem til gode input til programmet og glæder os over, at vi igen kan fejre julefrokost sammen.

Arrangør:

Seniorsammenslutningen Trekanten

Tilmelding:

Senest 1. december 2021 til kontaktudvalget eller Jenny på tlf. 3123 7433

Pris:

150 kr. Betaling kontant på dagen eller til reg. og konto nr. 7244 0001543815 (husk navn), evt. mobilepay 3123 7433

Yderligere oplysninger:

www.dsr.dk/kredse/syddanmark/medlemsfordele > Senior i Syddanmark

Besøg på UC Lillebælt

Vi besøger denne gang UC Lillebælt Erhvervs- og Professionshøjskole. Velkomst og sang ved Uddannelseschef, Lene Busch Nielsen. Tidligere kredsformand, Line Gessø Hansen fortæller om FN's 17 verdensmål for bæredygtig udvikling.

Tid og sted:

4. november 2021 kl. 13:30 - 16:00. UC Lillebælt, Niels Bohrs Allé 1, 5230 Odense

Arrangør:

Seniorsammenslutningen Fyn

Tilmelding:

Senest 29. oktober 2021 til Ingelise, tlf. 5184 2275, mail: ibruhn@hotmail.com eller Conny, tlf. 2176 8818, mail: coands@gmail.com

Yderligere oplysninger:

Der er kaffe og brød kl. 14:30. Skolens elever har ordet fra kl. 15:00-16:00

"På sporet af Emma Gad"

Emma Gad var mere end "Takt og tone". Hun var anerkendt dramatiser, kvindesagsforkæmper og Danmarks første kvindelige journalist.

Torben Brink fører os "På sporet af Emma Gad".

Tid og sted:

27. oktober 2021 kl. 14:00 - 16:00. Hovedbiblioteket, Nørregade 19, lokale 1, 6700 Esbjerg

Arrangør:

Seniorsammenslutningen Esbjerg

Tilmelding:

Senest 23. oktober 2021 til Tove Brinck, tlf. 2927 2374, mail: tovebrinck@hotmail.com eller til Nina Jakobsen, tlf. 3032 4337

Pris:

40 kr. indbetales på reg. og konto nr. 1551 4450481926. Husk navn i tekst til modtager.

Yderligere oplysninger:

www.dsr.dk/kredse/syddanmark/medlemsfordele > Senior i Syddanmark

Julefrokost i Esbjerg

Julearrangement med hyggeligt samvær.

Tid og sted:

24. november 2021 kl. 13:00 - 17:00. Hovedbiblioteket, Lokale 1, Nørregade 19, 6700 Esbjerg

Arrangør:

Seniorsammenslutningen Esbjerg

Tilmelding:

Senest 17. november 2021 til Tove Brinck, tlf. 2927 3474, mail: tovebrinck@hotmail.com eller til Nina Jacobsen, tlf. 3032 4337

Pris:

150 kr. indbetales på reg. og konto nr. 1551 4450481926 eller afregnes kontant på dagen. Egne drikkevarer medbringes.

Yderligere oplysninger:

www.dsr.dk/kredse/syddanmark/medlemsfordele > Senior i Syddanmark

KURSER**Temadag - ernæring til akutte og kronisk syge børn og unge**

Temadagen omhandler den sidste nye viden om sammensætningen af hydreringsvæsker og scoringsredskaber til det dehydrerede barn, samt pleje og behandlingsmuligheder af børn.

Tid og sted:

18. november 2021 kl. 08:30 - 16:00. Severin, Skovsvinget 25, 5500 Middelfart

Arrangør:

FS - Sygeplejersker der arbejder med børn og unge

Tilmelding:

DSR hjemmeside

Pris:

1.000 kr. for medlemmer af det Faglige Selskab og studerende. 1.500 kr. for ikke medlemmer

Yderligere oplysninger:

Se mere på vores hjemmeside

MEDDELELSE**Seniorsammenslutningens****Højskole 14.-20. august 2022**

Højskole, Landsmøde og Generalforsamling på Bornholms Højskole, Almindingsvej 35, 3720 Aakirkeby.

Tilmelding:

Direkte på Højskolen fra NU på mail: kontor@bornholms-hojskole.dk eller tlf. 5697 4077. Opgiv medlemsnummer. Se Højskolens program for pris for ophold.

Arrangør:

AnnaLise Bonde

Hold B 68 Odense sygeplejerskole har 50 års jubilæum

Afholdes mandag den 14. marts 2022. Vi er ved, at arrangere vores jubilæum og håber mange vil deltage. Henvendelse til Anne Kragh-Sørensen (tidl. Luxhøi) på mail: a.kragh.soerensen@gmail.com eller på tlf. 5019 9265

Fællesfonden til sygeplejersker (legat 1610)

Formål: At yde støtte til:
1. økonomisk trængende sygeplejersker
2. sygeplejersker til ferie-

studie- eller rekreationsophold
3. videreuddannelse Find fondens fulde formål og ansøgningskema på dsr.dk/legater.

Ansøgningsperiode:

18. oktober - 7. november 2021. Medlemmer, der ikke har modtaget midler fra DSR's fonde inden for de sidste 2 år, opfordres til at søge.

Alle ansøgere modtager svar ca. 3 uger efter ansøgningsfristens udløb.

Hertoft-eftermiddage**2021-2022**

Sted: Psykiatrisk auditorium, Rigshospitalet, Henrik Harpestrengs Vej opgang 61a, 2100 København Ø

Tid: Kl. 16:00 - 18:00

Målgruppe: Alle interesserede

Arrangører: Sex & Samfund / Sexologisk Forskningscenter (Aalborg Universitet)

Vært: Professor Christian Graugaard

Pris: Gratis

Vigtigt info: Tid og sted for de forskellige Hertoft-eftermiddage kan ses her: www.klinisk.aau.dk/forskning/forskningsomraader/sexologisk-forskningscenter

Har du lyst til at videreudanne dig?

Se dine muligheder for videre- og efteruddannelse på

www.dsr.dk/videreuddannelse

HVORDAN KAN VI GRIBE DIG?

Fortalt til **LAURA ELISABETH LIND**
Foto **PER MORTEN ABRAHAMSEN**

NAOMI YEMANE TEKESTE, 33 år.

Nyt job: Juli 2021
Børne- og Unge-
modtagelsen på
Herlev Hospital, hvor
hun som børne- og
ungesocialesyge-
plejerske støtter sår-
bare børn og unge
og hjælper dem
med at få yderligere
ekstern støtte.

Kom fra: Dansk
Flygtningehjælps
Ungdom, hvor hun
var ansat i 1½ år
samtidig med, at
hun tog en kandidat
i Global Sundhed
ved Københavns
Universitet.

livssituation udvikler sig i en negativ retning. Jeg forsøger derfor at skabe tryk og overblik og taler med de unge om, hvad der er svært. Og så bygger vi bro til f.eks. kommunens tilbud eller relevante organisationer, der kan samle de her unge op, så vi kan forebygge, at det kommer derhen, hvor det står rigtig slemt til. Vi kan tage med dem til de relevante tilbud, og vi har kontinuerlig kontakt med de unge, efter de er videre herfra. Derudover underviser jeg også – både kollegaer internt i huset, på uddannelsesinstitutioner,

”Jeg står over for mange sårbare unge i sårbare situationer. Det kan være en 15-årig pige, der har taget en masse Panodil, og som ellers ikke er kendt i psykiatrien. Måske går hun og har det svært i skolen og med vennerne. Der kan være ensomhed. Mange unge har ondt i livet, og det manifesterer sig tit kropsligt. Vi har også unge, der har drukket for meget og kommer ind med alkoholforgiftning, og unge, der har gjort selvskade eller har taget stoffer. For mange handler det ikke om, at de har et ønske om ikke at leve. Det er bare for svært at leve. Min rolle er så at ”spørge”: Hvordan kan vi gribe dig?

De her unge kan ende med at blive tabt mellem to stole. For de er ikke syge nok til at være i psykiatrien, og der har heller ikke tidligere været et andet tilbud til dem. De er typisk indlagt på det semiintensive børne- og ungeafsnit eller har været et par timer i akutmodtagelsen og kan være kommet med deres forældre. Jeg skal så være med til at forebygge, at deres

SAVNER DU INSPIRATION TIL KARRIEREN?

Hent råd og vejledning om karriere og job-søgning på dsr.dk. Som medlem kan du booke tid til personlig sparring om jobsøgning, efter- og videreuddannelse eller karriere-muligheder.

Læs mere på dsr.dk/job-og-karriere

på andre hospitaler og i organisationer og tilbud, der har med målgruppen at gøre. En stor del af mit job er også at udvikle den her specialistfunktion. For den er helt ny. Den findes ikke andre steder end her hos os.

Det er virkelig spændende at få lov til at være med til at udvikle stillingen og arbejde sundhedsforebyggende og sundhedsfremmende på tværs af sektorerne. Det var en af grundene til, at jeg søgte stillingen. Og så kan jeg godt lide, at det er et anderledes job, der har med børn og unge at gøre. Jeg har specialiseret mig inden for sårbare børn og unge, og med min kombination af kandidat og sygeplejefaglig baggrund har jeg virkelig mulighed for at arbejde i dybden med de sårbarheder, de har i livet. Vi rummer det hele menneske og ser på alle sider af deres liv. Det tiltaler mig meget.

Det er vigtigt, at vi giver de her børn og unge den støtte, der er brug for – så de ikke bare ender i ingenting, efter de har været i Børne- og Ungemodtagelsen. Jeg håber derfor også, at den her stilling bliver udbredt til andre hospitaler. For der findes sårbare børn og unge i hele landet – som har brug for at blive grebet.”

DANSK SYGEPLEJERÅD HOVEDBESTYRELSE

DANSK SYGEPLEJERÅD CENTRALT

Sankt Annæ Plads 30
1250 København K
Telefon: 3315 1555
Fax: 3315 2455
www.dsr.dk
dsr@dsr.dk

Åbnings- og telefontider
Man - tors 9.00 - 16.00
Fre 9.00 - 15.00

**Lederforeningen
Dansk Sygeplejeråd**
Sekretariatschef
Jonna Søegaard
Sankt Annæ Plads 30
1250 København K
Telefon: 4695 3900
www.dsr.dk/lederforeningen
lederforeningen@dsr.dk

**Sygeplejestuderendes
Landssammenslutning**
Sankt Annæ Plads 30
1250 København K
Telefon: 4695 4234
www.dsr.dk/sls
sls@dsr.dk

Sygeplejeetisk Råd
Formand
Anne Bendix Andersen
Sankt Annæ Plads 30
1250 København K
www.sygeplejeetiskraad.dk

KREDS HOVEDSTADEN

Kredschef
Luisa Gorgone

Frederiksborggade 15, 4.
1360 København K
Telefon: 7021 1662
Fax: 7021 1663
www.dsr.dk/hovedstaden
hovedstaden@dsr.dk

Åbnings- og telefontider
Man, tirs, tors, fre
9.00 - 14.00
Ons 13.00 - 16.00

Lokalkontor
Store Torv 11, 1.
3700 Rønne
Telefon: 7021 1662
Fax: 5695 3812

Åbningstid
Man 12.00 - 15.00
Tirs 9.00 - 12.00
Tors 12.00 - 16.00
Se også dsr.dk/bornholm

Hjemmesiden indeholder
individuelle kontaktoplysninger på kredsens
medarbejdere og for-
mandskab.

KREDS SJÆLLAND

Kredschef
Mads Hyldegård

Møllevej 15
4140 Borup
Telefon: 7021 1664
Fax: 7021 1665
www.dsr.dk/sjaelland
sjælland@dsr.dk

Åbnings- og telefontider
Telefontid
Man, ons 9.00 - 14.00
Tirs, tors 13.00 - 16.00
Fre 9.00 - 13.00

Fremmøde
Man, tirs, ons 8.30 - 15.30
Tors 12.00 - 16.00
Fre 9.00 - 13.00

KREDS SYDDANMARK

Kredschef
Puk-Maria Holmgård

Vejlevej 121, 2.
7000 Fredericia
Telefon: 7021 1668
www.dsr.dk/syddanmark
syddanmark@dsr.dk

Telefontider
Man, tirs, ons, fre
8.30 - 13.00
Tors 13.00 - 16.00

KREDS MIDTJYLLAND

Kredschef
Ann Dahy

Fælles postadresse
DSR, Kreds Midtjylland
Marienlystvej 14
8600 Silkeborg
Du er altid velkommen i
åbningstiden, men ring
og aftal tid.
Telefon: 4695 4600
www.dsr.dk/midtjylland
midtjylland@dsr.dk

Telefontider
Man, tirs, tors
10.00 - 15.00
Ons 13.00 - 15.00
Fre 10.00 - 12.30

Lokale kontorer
Stationsvej 8a
7500 Holstebro
Åbent efter forudgående
aftale.

EcoPark
Bautavej 1A
8210 Aarhus V
Åbent efter forudgående
aftale.

KREDS NORDJYLLAND

Kredschef
Iben Gravesen

Sofiendalsvej 3
9200 Aalborg SV
Telefon: 4695 4850
Fax: 9634 1426
www.dsr.dk/nordjylland
nordjylland@dsr.dk

Kontorets åbningstider
Man - ons 9.00 - 15.00
Tors 13.00 - 16.00
Fre 09.00 - 12.00

